

Beteckning: Rel C 14:V00

Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap

En New Age grupp i Tornedalen
En studie av begreppet helhet

Bert-Olov Eriksson
Juni 2000

C-uppsats, 10 poäng
Religionsvetenskap

Religionskunskap C
Handledare: Jari Ristiniemi

Gävle högskola
Institutionen för utbildningsvetenskap
Religion C

C - UPPSATS

2000 – 05 – 13

Bert-Olov Eriksson
Säivisbyavägen 24
953 92 Haparanda
Tfn 0922-40120

En New Age grupp i Tornedalen En studie av begreppet helhet

Handledare: Jari Ristiniemi

Sammandrag

Syftet med studien av denna New Age rörelse var att behandla begreppet helhet. Den allmänna frågeställningen var hur detta helhetsbegrepp skapades. I en mer avgränsad frågeställning blev utgångspunkten erfarenhet, kunskap och insikt och på vilket sätt detta skapade en koppling mellan den immateriella och materiella världen. I det undersökta materialet ingick litterära källor för bakgrund och referens, men studien grundar sig på intervju material som dock inte presenteras i sin helhet. Materialet har delats upp i tre kategorier som kan spegla synen på dels den immateriella och den materiella delen av respektive uppfattning, till detta har även ett etiskt perspektiv infogats, detta för att möjliggöra studiet av de faktorer som påverkar sambandet mellan den immateriella och materiella världen. Resultatet av studien visar att reinkarnationsidéen var en bärande faktor, där en orientering kring begreppen erfarenhet, kunskap och insikt hade en avgörande betydelse för reinkarnationstanken, vilket även skapade en sammanlänkning av den materiella och immateriella världen, dessa begrepp var centrala element i skapandet av den helhetssyn man har på tillvaron.

Innehåll

Sammandrag	2
Innehåll	3
Förord.....	5
Problemorientering. Framväxten av nya religiösa rörelser och definitionsproblem	6
1. Inledande del.....	6
1.1 Syfte	7
2. Religionsdefinitioner.....	8
3. Förändringsprocesser av religion och samhälle	9
3.1 Religionens förändringar över tid; Världen och människan.....	10
4. Vad är New - Age	11
4.1 Religionen och psykologin.....	11
4.2 Centrala begrepp i New Age	13
4.2.1 New Age magi och religion	15
4.3 Möjliga orsaker till spridningen av New Age	15
4.4 Var står New Age idag	16
5. Frågeställning.....	17
5.1 Avgränsning material och metod	17
6. Världsbilder en orientering	18
6.1 Den teocentriska världsbilden	18
6.2 Antropocentrisk världsbild.....	20
6.2.1 Människan som central gestalt	20
6.2.2 Människan som världsbildsskapare.....	21
6.2.3 Den autonoma människan	21
6.3 Biocentrisk världsbild	21
6.3.1 Biocentrisk etik	22
6.4 Evolutionen som teori för kunskap	23
7. Alternativa världsbilder.....	24
8. Genomförande. Disposition. Intervjuresultat	25
8.1 Disposition	25
8.2 Organisation och sammansättning	26
8.2.1 Sammanfattning av enkätsvar	26
8.3 Aktiviteter och begrepp.....	26
8.3.1 Sammanfattning	27
9. Intervjuresultat	29
9.1 Intervju 1	29
9.2 Den materiella världen	29
9.3 Den immateriella världen.....	30
9.4 Det etiska perspektivet	30
9.5 Kommentarer	30
10. Intervju 2.....	32
10.1 Den materiella världen	32
10.2 Den immateriella världen.....	32
10.3 Det etiska perspektivet.....	32
10.4 Kommentarer	32
11. Intervju 3.....	34
11.1 Den materiella världen.....	34
11.2 Den immateriella världen.....	34
11.3 Etiskt perspektiv.....	34
11.4 Kommentarer	34
12. Intervju 4.....	35
12.1 Den materiella världen	35
12.2 Immateriell värld.....	35
12.3 Etiskt perspektiv.....	35
12.4 Kommentarer	35
13. Sammanfattning av gruppens kunskapssyn och diskussion	36
13.1 Diskussion.....	36
14. Analys	38

15. Slutsats	40
Källor och litteratur	41
1. Otryckta källor	41
2. Övriga tryckta källor	41
3. Litteratur	41
Bilaga 1	42
Noter	43

Förord

Av en händelse fick jag kontakt med en person som var aktiv inom en New Age rörelse i Tornedalen. Detta kom att leda till en förfrågan om det fanns möjligheter att göra en mindre studie av gruppens aktiviteter och synsätt, vilket i ett senare skede kom att leda till att undersöka gruppens inställning till detta och det visade sig att man ställde sig positiv till projektet. Det är naturligtvis inte möjligt att under några få träffar studera en rörelse och att ge en fullständig inblick i de aktiviteter och det synsätt som finns i rörelsen, men ett försök till att i någon mån beskriva innehållet och synsättet har ändå gjorts.

Intervjupersonerna i uppsatsen är inte namngivna, det framgår heller inte var denna undersökning är utförd. Eftersom intervjumaterialet innehåller mycket personliga ställningstaganden har jag valt att inte offentliggöra detta. Några direkta krav från medlemmarna om detta har inte ställts, därför är detta helt min egen bedömning av situationen.

Som novis på området vill jag framföra ett stort tack till de som möjliggjort denna uppsats, naturligtvis min handledare Jari Ristiniemi som varit till stor hjälp under arbetets gång och som med råd och tips skapat en grund att stå på, men även de personer som ställt upp under intervjuerna som varit långa och kanske tröttsamma, men som för mig inneburit en fördjupad insikt i rörelsen och i det sammanhang den existerar. Utan dessa människors hjälp hade uppsatsen inte som sådan varit möjlig att förverkliga.

Sävis i maj 2000
Bert Olov Eriksson

Problemlösning. Framväxten av nya religiösa rörelser och definitionsproblem

1. Inledande del

En direkt översättning av New Age till svenska får betydelsen ny tid. Befinner världen eller åtminstone stora delar av den inför ett nytt tänkande, kanske en helt ny uppfattning. Historiskt har världen som den är känd genomgått olika utvecklingsfaser som förändrat människans synsätt, livsåskådning eller om man föredrar att kalla det världsbild. Under de senaste hundra åren har västvärlden genomgått omfattande förändringar. Från att ha varit ett utpräglat jordbrukssamhälle gick utvecklingen mot ett industrisamhälle där stora enheter svarade för produktionen, vilket innebar en förändring av människans livsvillkor. Med den tekniska utvecklingen har vi skapat möjligheter att utföra tjänster på ett sätt vi inte kunnat tidigare. Denna tjänstesektor har fått en allt större betydelse för landets ekonomi. Samtidigt har det skett en förändring av vårt sätt att befinna oss i tillvaron. Det mer utpräglat kollektivistiska förändras mot en mer individualistisk hållning. Våra traditionella livsformer och förutsättningar förändras i en allt snabbare takt. Synen på arbete, fritid och miljö förändras. Den fråga man kan ställa sig är hur dessa förändringar påverkar människans världsbild idag.

Kristendomen har under de senaste århundradet fått en allt mindre andel av människans liv om man ser till den relativa besöksfrekvensen i Svenska kyrkan. Detta kanske inte betyder att religiositeten i befolkningen minskar, den kanske antar andra uttryck. Är New - Age rörelsen ett sådant uttryck?

New Age är en rörelse som man idag inte kan definiera på annat sätt än att den kan innehålla en rad olika begrepp, man skulle kunna säga att den är en blandning av olika delar av den religiösa sfären. Den är även en individorienterad rörelse, där man plockar åt sig det som passar den individuella livsåskådningen eller eventuellt skapar man den, genom att välja bland de olika ingredienserna. Det finns dock begrepp och uttryck som förekommer ofta i New Age vilket gör att man kan associera till beteckningen. En annan faktor som faller sig naturlig i sammanhanget är förändring. En grupps helhetssyn kan förändras genom att kunskap tillförs eller försvinner, eftersom det inte finns några fasta ramar för vad som är New Age.

När vi betraktar det man allmänt kallar nya religiösa rörelser från ett västorienterat perspektiv, bör man ha i åtanke att det är ur en västorienterad erfarenhet detta sker. Nya religiösa rörelser uppstår även i den del vi betraktar som den östliga delen av världen. Att beteckna något som nyreligiöst ställer frågan. Hur skall vi kategorisera alla tidigare religionsyttringar, kan man placera dem under rubriken gamla religiösa rörelser. Rubriken nyreligiöst blir i sammanhanget om inte helt felaktigt men i varje fall en ofullständig beteckning. Nya religiösa rörelser omfattar ett stort antal riktningar som skiljer sig från varandra och att dessa är på ett eller annat sätt relaterade till redan etablerade trossystem. Det vi kallar för nya religiösa rörelser är snarare ombildade, vidareutvecklade och sammansatta av religiöst material från olika håll. Detta är en av orsakerna till svårigheten att kategorisera dem. Begrepps användningen bland de nya trosriktningarna blir inte alltid enhetlig.

I en del fall kan begrepps användningen bli en semantisk fråga. Att man kallar en sammanslutning för rörelse och inte en sekt har med den allmänna uppfattningen om dessa två begrepp att göra. Ordet sekt används i regel i samband med kristendom och de olika sätt man

har att organisera sig. Det man betecknar som rörelse anses vara en mer löst organiserad form av sammanslutning. Beteckningen rörelse skulle kunna sägas vara ett utvecklingsstadium för att eventuellt senare inta en stabilare form. Även kristendomen i sitt tidiga stadium var en rörelse.

Man kan säga att de nya rörelserna som minoriteter blir utsatta, dels genom att de har ett innehåll som kan komma i konflikt med etablerade samfund eller trosriktningar. Ett annat problem som man stöter på i sammanhanget är frågan, när bör man kalla de nya rörelserna för religiösa eller möjligtvis religioner. Några av dessa rörelser involverar kommersiellt tänkande dvs kurser, föredrag osv och skulle enligt en definition inte kallas religioner. Enligt andra definitioner kan man tänka sig att uttrycket religion kan användas där existentiella frågor förekommer. Problemet med den kommersiella definitionen är att många av våra redan etablerade trossamfund har någon form av finansiering (t ex frikyrkorna) och om denna definition skall användas bör man göra en noggrannare analys av den ekonomiska verksamheten.

Problemet med att studera de nya religiösa rörelserna är att dessa inte kan studeras som en enhet. New Age som är den rörelse som här skall studeras karakteriseras av en mångfald av begrepp. Alla finns inte i varje New Age grupp. Innehållet i rörelsen varierar även om man kan finna gemensamma drag hos flertalet av dem.

1.1 Syfte

Målet för denna studie är att skapa en förståelse av begreppet *helhet* inom en mindre grupp i New Age miljön. Begreppet förekommer ofta i dessa sammanhang utan att det i detalj beskrivs. Utgångspunkten är att i någon mån presentera en tänkbar förklaring till detta begrepp. Uttrycket helhet kan uppfattas på olika sätt, men i följande studie är syftet att åskådliggöra den eller de faktorer som binder samman den immateriella med den materiella världen. Någon undersökning av just denna grupp har heller inte gjorts tidigare. Studien orienteras enbart mot denna grupp och målet är därför inte att ge en allmän förklaring till detta begrepp.

2. Religionsdefinitioner

Utgångspunkten för varje människa är frågor som rör tillvarons existentiella sfär. Vad är meningen med livet, vem är jag, här ger religionen svar och anger riktningen för det rätta levnadssättet. Religionen blir i stor utsträckning avgörande för det sociala livet och dess normer. Religionen är heller inte något individuellt fenomen i den bemärkelsen, det blir en angelägenhet för en större grupp. Religionssociologen J. Milton föreslår en religionsdefinition, där han definierar religion som ett trossystem där människor försöker komma till rätta med tillvarons yttersta problem. Robert Bellah har föreslagit en liknade definition, där religionen blir olika sociologiska former och handlingar, vilka är sammanlänkade med människans yttersta vilkor. Att uppfatta religion som ett symboliskt uttryck innebär att religion inte behöver vara något i sig, men att det har ett absolut värde.

Antropologerna van Baal och van Beek definierar religion som varje föreställning eller idé som anses vara sann och som förhåller sig till verkligheten. Man koncentrerar sig på det religiösa innehåll och påståenden vilka får sin speciella betydelse, eftersom inget av detta kan bevisas. Religionshistorikern Vilhelm Grønbech menar att religiositet är det som kan uppfattas inom en ram som skapas av detta. Ramen består av ritualer, etiska och moraliska normer samt det sociala livet.

Det man enligt den moderna forskningen uppfattar som religion är ett system där man skapar ordning och mening dvs ett kulturellt kommunikation och klassificeringssystem. Religionen är ett system som skapar och tillhandahåller föreställningar om hur människan bör bete sig och blir ett upprätthållande av den fortlöpande konstruktionen av samhället. I detta avseende blir den en rationell företeelse, samtidigt som religionen kan erbjuda förklaringar till det icke bevisbara. Religionen tolkar världen inte som en verklighet, utan mer av företeelser bortom förnuftet. Det viktiga är inte hur verkligheten ser ut snarare hur den uppfattas. Detta innebär att det som ter sig överkligt för en person kan te sig verkligt för en annan, religionen blir i detta avseende individuell. Detta är skillnaden mellan vanliga organisationer och religiösa.¹

3. Förändringsprocesser av religion och samhälle

Människor som levde för hundra år sedan hade ett annat liv än det liv vi har idag. Med förändrade livsförutsättningar förändras även människans livsåskådning även om grundläggande värderingar kan ligga kvar. De trosföreställningar vi har idag kan relateras till förändringar som skett under 1900 – talet t ex att kommunikationerna har förbättras, vilket ökat möjligheterna till spridning av olika föreställningar. Detta har också inneburit att olika livsåskådningar existerar sida vid sida. Urbaniseringsprocessen innebar en förändring av människans sociala omgivning, samtidigt förändrades även familjens roll. Minskningen av kristna trosföreställningar har minskat till följd av de förändringar samhället genomgått. Individens religiositet har förändrats men inte nödvändigtvis minskat.

Ett stort antal människor i Sverige har andra trosföreställningar än de som representeras av Svenska Kyrkan. New Age är en idémiljö där ett stort antal idéströmningar finns. Många av dessa finns även i samhället och som inte är kopplade till någon form av rörelse, de tillhör vad man kallar samhällets *mainstream*. Exempel på detta kan vara positivt tänkande, vegetarianism, reinkarnation och den individuella hälsan. En del forskare har framlagt tanken att vi står inför en kulturell förändring, där New Age fenomenet är en synlig del av denna process. I rörelsen finns alla typer av människor representerade, men en övervägande del av dessa har en universitets eller högskoleutbildning bakom sig. Enligt en svensk enkätundersökning är den genomsnittliga åldern i New Age 42 år där 83 % är kvinnor, de män som deltar kan karakteriseras av ett mer terapeutiskt engagemang samt en större skepticism i trosfrågor.

Enligt egna berättelser har man tidigare haft en icke definierad religiositet i kombination med ett sökande och genom nära släktingar eller medlemmar har man introducerats i rörelsen, mer än hälften hade anslutit sig på detta sätt. Man säger även att man vid första kontakten har haft någon form av problem. Man engagerar sig ofta i olika aktiviteter, men deltar i dessa aktiviteter sällan, centrala trosföreställningar som en form av gudstro och reinkarnation är delar som engagerar deltagarna.² Religionssociologerna Stark & Bainbridge anser att religiositet som attraherar dessa välutbildade människor skulle få en större betydelse eftersom förändringar får större genomslagskraft hos unga och välutbildade dvs sådana som har inflytande i samhället. Det är inte nödvändigtvis New Age som påverkar samhället, det kan även förhålla sig så att tendenser i samhället ger stöd för vissa tankeriktningar i New Age. Rörelsen skulle då vara det som upprätthåller dessa idéer. Den engelske religionsvetaren Paul Heelas (1996) framhåller att delar av det moderna samhället gett upphov till den nya religiositeten. Han ser arbetets tekniska natur och hur institutionerna har förlorat sin trovärdighet (inte minst de religiösa institutionerna). Han menar att storskalighet och opersonliga samhällsprocesser lett till en alienering av människan. Heelas menar även att New Age stödjer samhällsfaktorer som individualism och jagets okränkbarhet som är en del av den moderna kulturen. Det gamla auktoritära systemet har ersatts med individualism, Gud har ersatts med det inre självet. Det har även skett en omfördelning av ansvaret från Gud till individen. Ansvaret för våra egna liv ligger på oss själva. Det mest centrala begreppet inom New Age är denna självvandlighet.

3.1 Religionens förändringar över tid; Världen och människan

Sekulariseringen ur historisk synvinkel var en reaktion mot kyrkan och kristendomen. Den var en protest mot kristendomens monopol för sanningen om människan och världen. Under franska revolutionen ersattes gud med det mänskliga förnuftet. Människan kom att stå i centrum. En positionering som fortfarande gäller bland många människor. De flesta forskare idag är överens om att de nya religionerna är en motreaktion till detta. Man menar att här uttrycktes en önskan om en återgång till en religiös uppfattning. Kritikerna har en annan uppfattning och menar att de nya religionerna är annorlunda och sämre integrerade i samhället än de traditionella, detta skulle vara ett tecken på att religionen går mot sin undergång.

Hur uppfattar den moderna människan världen? Människan är idag mer horisontellt orienterad och världen ses som en rad upplevelser som människan har möjlighet att tillgodogöra sig och förvalta som man anser bäst. Verklighetsramen omfattar den fysiska världen. Alla skeenden äger rum i den fysiska världen och blir därmed knutna till tiden. Ur religionens perspektiv blir detta ett bristfälligt synsätt eftersom allt är orienterat kring den fysiska världen. Utifrån ett religiöst synsätt är världen ett resultat av ett gudomligt ingripande och som är det centrala i den religiösa människans liv. I kristendomen är frälsningsläran det mest centrala. Här möter man andra begrepp som evighet, med detta avser man det heliga tillstånd som den kristne befinner sig i. Genom dopet har man upptagits i gemenskapen med Gud. Den kristnes världsbild omfattar allt och Gud kan mötas i ritualerna och den fysiska världens gränser kan överstigas genom religionen. Denna typ av struktur kan man hitta överallt i den religiösa miljön.

En fundamental skillnad finns mellan den sekulariserade och religiösa människouppfattningen. Hos den sekulariserade människan har kvaliteter gått förlorade. Detta har avgörande betydelse för tolkningen av den religiösa människan och hennes religion. De nya religionerna menar man är en reaktion mot sekulariseringen i samhället, man har en ambition att integrera det heliga i vardagen för att skapa ett mer insiktsfullt liv.

Ur kulturell synvinkel är religion ett fenomen under förändring vilket är beroende av sociala och historiska sammanhang. Man kan upptäcka fenomenet i starkt industrialiserade länder som USA och Japan. Japanen förhåller sig till 2,7 religioner vilket visar att japanen integrerat olika religiösa system i sin vardag. Institutionalismen inom religionen menar man är på tillbakagång, men detta betyder inte att människans religiösa liv minskar i omfattning.³

När man betraktar nya religiösa rörelser måste man se dem som utvecklade ur redan etablerade religioner. De två huvudtraditionerna hinduism och kristendom är förutsättningen för att förstå de nya religionerna. De nya religionerna är en sammanblandning av olika element men även kristendomen har genomgått förändringar. Ur kristendomen har utkristalliserats ett stort antal förgreningar som många av dem kan vara antagonistiska. I dag finns uppskattningsvis 30000 kristna kyrkliga riktningar. Några riktningar är fundamentalistiska, andra är revolutionära, på samma sätt varierar även sättet att förhålla sig till kyrkan som institution. Vissa ser den som upprätthållare av den rätta läran, andra ser den som ett hyckleri.⁴

4. Vad är New - Age

Det har gjorts ett antal försök att definiera begreppet New Age, men inget av dem har varit särskilt fruktbart. Man har fokuserat på begreppets bokstavliga innebörd dvs en ny tidsålder. Den amerikanske religions historikern J. Gordon Melton har hävdad i slutet av 1980 – talet att New Age hålls samman av en transformativ vision om en ny värld och en ny människa.

Det som är utmärkande för New Age är att här finns en mångfald av möjligheter för individen att skapa sitt eget innehåll. Den blir individuellt orienterad dvs det gemensamma för rörelsen är att innehållet inte behöver vara gemensamt.⁵

Heelas har tagit upp tre, som han anser vara grundläggande trosföreställningar inom New Age. För det första, vi är inte autentiska människor dvs livet är inte vad det borde vara, för det andra, orsaken till detta är att vi indoktrinerats felaktigt av samhälle och kultur, för det tredje, kan man genom olika övningar gå förbi det socialiserade självet och möta ett nytt varande, vår andliga essens. De nya religiösa rörelserna skulle vara en protest mot moderniteten. De förändringsprocesser samhället genomgått under 1900 – talet med urbanisering och förändringar av familjen har gett upphov till olika problem som är mer individ orienterade. Olika psykologiska idéer som uppkommit under 1900 – talet har upptagits av människor i samhället och blivit en del av vårt vetenskapliga tänkande i New Age.⁶

4.1 Religionen och psykologin

Av de psykologiska riktningar som förekommer flitigt i den New Age orienterade litteraturen är Carl Gustav Jung. Grunden i hans analytiska psykologi är hans tolkning av det omedvetna. Jungs teori var en delning av det mänskliga psyket i dels det han kallar för det omedvetna och människans medvetna tillstånd. De sidor människan uppvisar genom sina personlighetsdrag balanseras genom det omedvetna. Ju mer man har tillgång till det omedvetna, desto mer blir man en hel människa.⁷ I New Age kretsar framstår Jungs tankar om religion, myt, fantasi, sagor dvs aspekter av livet som kan anses irrationellt, men som för New Age anhängare blir centrala värden. Enligt Jung är det rationella tänkandet som människan blivit offer för. Jung menar att kunskap kan inhämtas med hjälp av intuition och känsla. En fokusering på det inre, själslig förändring och en utvecklingspotential förenar Jungianskt tänkande med New Age.

I New Age finns även föreställningen om ett allomfattande gemensamt ursprung. Människan framstår som en del i en universell strävan efter insikt och fullkomnande. Jung kan tolkas som om han förtäcker ett religiöst tänkande med vetenskapliga argument. Han har ett förhållande till händelser som ger intryck av att vara styrda av en högre makt, men han väljer att tala om synkronisitet. I New Age finns dessa tankar i astrologi och tarot kort där slumpmässigt dragna kort och händelser i människans liv anses höra samman. Ser man Jung ur vetenskaplig synvinkel kan man legitimera stora delar av New Age rörelsens innehåll.⁸

Kvinnor i New Age är överrepresenterade, vilket enligt den danske religionssociologen Ole Riis (1994) ligger orsaken till detta i flickornas uppfostran. Han anser att den uppfostran flickor får i större utsträckning än hos pojkar stödjer intuition och livskraft och att modern religiositet på detta sätt är mer anpassad till detta. Synen på kvinnan enligt Jung blir i det avseendet likartat. Följande citat exemplifierar tidsandan snarare än Jungs egna idéer.

”De personliga relationerna är i regel betydelsefullare för henne [dvs. kvinnan] och intresserar henne mer än objektiva fakta och sammanhanget mellan dem.

De vidsträckta områdena handel, politik teknik och vetenskap, den manliga andens rike, ligger i medvetandets skugga... Det allmänna står honom närmare än det personliga”.

Jung har kritiserats hårt från olika håll bl a religionshistorikern Brian Morris har beskrivit Jung som anti – rationalistisk och menar att Jung saknar all förståelse för sociala fenomenens inverkan på religiösa yttringar och att hans teori om arketyper som gemensamma faktorer i folks myter saknar faktaunderlag.⁹

Historiskt kan man få stöd för att den etablerade religionen i Sverige har varit och är mansdominerad. Att tänka sig nyreligiositeten som en protest mot detta ligger nära till hands.

4.2 Centrala begrepp i New Age

I New Age rörelsen förekommer ett stort antal begrepp. En sammanställning av olika begrepp har gjorts av Liselotte Frisk, den grundar sig på två nummer av annonstidskriften Energivågen.

Tabell 1. Visar förekomsten av begrepp i två nummer av Energivågen 1994 samt frekvensen av begrepp

Begrepp	Antal i nr 62	Antal i nr 63	Summa
Helande	120	84	204
Meditation	95	67	162
Kristaller, stenar	53	78	131
Energi, kraft	76	48	124
Kropp	81	33	114
Terapi	77	32	109
Yoga	59	34	93
Massage	55	35	90
Reinkarnation, regression	58	30	88
Reiki	43	42	85
Kärlek	32	35	67
Dans	35	31	66
Tarot	41	23	64
Hälsa	36	22	58
Personlig utveckling, andlig växt	37	19	56
ACIM (A Course In Miracles)	14	38	52
Astrologi, horoskop	29	19	48
Kanalisering	23	23	46
Relationer	17	27	44
Andning	22	21	43
Ljus	20	22	42
Musik	18	20	38
Avslappning	20	16	36
Livsglädje m.m.	7	28	35
Chakra	14	18	32
Sex	14	18	32
Magi	15	15	30
Balans	15	12	27
Pengar, ekonomi	9	18	27
Akupunktur	17	9	26
Body Harmony	21	5	26
Dimensioner	6	19	25
Zonterapi	16	9	25
Örter	14	11	25
Indien	4	20	24
Aura	12	12	24
Pendel	14	10	24
Akupressur	17	6	23
Mästare	6	16	22
Indianer	13	9	22
Kreativitet	13	9	22
Intuition	14	7	21
Pyramid	11	9	20
New Age	13	6	19

Det framgår av tabellen att de tio första begreppen är de som förekommer flest antal gånger. Några slutsatser om vad som skulle vara gemensamt för alla New Age grupper kan inte dras av detta, eftersom det inte rör sig om uppgifter som kan anses vara heltäckande, även om man kan vara överens om att detta utbud finns i många rörelser.

Det mest framträdande i tabellen är helande. Helande brukar vara liktydigt med hälsa i detta sammanhang. Men hälsa får här en vidare mening, ordet är inte enbart begränsat till den fysiska hälsan. Frånvaro av fysisk och psykisk sjukdom är endast en del av helheten. Hälsa beskrivs ofta som energi och får en innebörd som kan jämföras med religiös känsla. Fysisk sjukdom blir en indikation om att man inte befinner sig i ett idealtillstånd. Men här finns även mer abstrakta fenomen som t ex destruktiva tankar som leder till ohälsa. Enligt Liselotte Frisk kan man ytterst jämföra helandet med ett frälsningsbegrepp. Hälsa kan i religiösa sammanhang spåras historiskt. Religiösa och medicinska uppgifter har ofta utförts av samma person. Religion och helande är knutna till samma typ av frågeställningar. Lidande, död, moral, mening och orsak är frågor som berör både medicin och religion. Hälsa är det naturliga tillståndet för människan.

Man talar om en inre potential eller princip som alla människor har inom sig. Ett högre *jag* eller en kraft är termer som man inom New Age använder. Helandet innebär utvecklandet av den inre potentialen dvs människan sätts i rörelsens centrum. Gud som begrepp förekommer mycket sällan i New Age kretsar. Två begrepp som även förekommer i tabellen är *kanalisering* och *mästare*. Mästare förekommer i betydelsen som fullkomlig dvs sådana som redan är helade eller någon som hjälper outvecklade människor genom råd och anvisningar. Detta sker ofta genom kanalisering, eller genom att de talar eller skriver genom ett mänskligt medium. Mästaren kan ha stort inflytande på människor på olika nivåer.

För att uppnå denna helhet använder man sig av olika praktiska övningar inom New Age. Utövarna använder sig av dem i olika syften. Orsaker som fysiska smärtor till enbart behagliga upplevelser eller personlighetsutveckling används som argument för övningarna.

Det sätt man uppfattar världen präglas av tanken av en osynlig energi eller livskraft som omfattar både människan och världen. Begreppet energi används i flera betydelser dels kan man se energin som verktyg för helandet men det kan även få betydelsen mänsklig energi dvs den energi människan i sig har. Denna energi kontrolleras, balanseras genom olika övningar t ex *chackrabalansering*, *energimassage* eller *akupunktur/akupressur*. Dessa livskrafts idéer finns i både österländskt och västerländskt tänkande. Man ser världen som en helhet vilken är sammanlänkad med osynliga förbindelser som påverkar människans liv. Planeternas rörelser förknippas med människans liv.

Tarot korten har förmågan att avslöja händelser i nutid, dåtid och framtid. Tarot kort och astrologi är djupt rotade i västerländsk ockultism. Tarot korten har ett mer osäkert ursprung men astrologin kan spåras till Babylon omkring 3000 år före vår tideräkning. Astrologin är även representerat utanför New Age miljön.

Reinkarnation är även en föreställning som förekommer ofta bland de uppräknade begreppen i tabellen dvs att man återföds i en ny kropp. Regression är en av de terapimetoder som kopplas samman med reinkarnation. I denna terapi går man tillbaka till ett tidigare liv för att lösa blockeringar som påverkar det nuvarande livet. Etik i New Age har ingen framträdande roll, man uppfattar det som en del av den egna utvecklingen och blir endast en konsekvens av detta. Utveckling och etik kan sägas vara orsak och verkan. De aktiviteter och engagemang man har inom rörelsen antas påverka människans företeelser i vardagen.¹⁰

4.2.1 New Age magi och religion

I New Age finns begrepp som magi och en tro på övernaturliga väsen. Detta är en fortsättning av en gammal ockult och metafysisk tradition. Dagens magi och tro på övernaturliga väsen skiljer sig ändå från det ursprungliga. Dessa är heller inte marginella fenomen. Amerikanska religionsvetare som James. R. Lewis och J. Gordon Melton menar att under 70 – talet låg tyngdpunkten på österländska andliga lärare och under 80 – talet på kanalisering, för att under 90 – talet vila på schamanism och amerikanska indianers religion. En del av innehållet i New Age skulle kunna beskrivas som magiskt, beroende på hur man definierar begreppet. I New Age använder man affirmationer, med detta menar man att man ersätter negativa tankemönster med positiva. Grunden för detta tankemönster är att våra tankar skapar verkligheten omkring oss. Kroppen uppfattas som en spegel av våra inre tankar. Detta gäller i synnerhet hälsa och relationer. I vissa riktningar av New - Age anser man att man kan förändra alla slag av materiella förutsättningar. Världen är därför människans skapelse. Det som händer beror på oss själva och de tankar vi har om oss själva och omvärlden. Även tillgången på pengar ses som något positivt. Materiella fördelar ses inte som något negativt, det bör istället ses i ljuset av ett positivt synsätt på världen.¹¹

Man har undersökt användningen av affirmationer. Svaren visar att 60 % av de tillfrågade hade använt sig av affirmationer. Innehållet i dessa handlade om visdom och insikt, lika många handlade om kärlek och relationer, 49 % hade använt affirmationer om hälsa och sjukdom 27 % använde detta i avseende på pengar och materiella aspekter.

Hälso - aspekten i New Age har en framträdande roll. Den omfattar inte enbart den fysiska delen av människan. Människans själsliga sida betonas i samband med begreppet hälsa. Man har även undersökt begreppet hälsa bland New Age deltagare. Svaren omfattade, harmoni med sig själv och sin omgivning men hälsa kunde beskrivas som ett jämviktstillstånd mellan själen/psyke och den fysiska kroppen. Hälsa uppfattades som balans mellan inre kraft, vägledning, livsväg och yttre faktorer. Man intar positiv energi och inte mörk negativ energi. Frånvaro av fysiska åkommor psykiska besvär och närvaro av flödande livsenergi ingick även i hälsobegreppet. Att vara ett med gudskraften och allt skapat samt att vara i kärlek och harmoni med sig själv och känna sig ett med allt var även en del av hälsobegreppet. Mat och motion hade även betydelse för hälsan.

Används affirmationer som en del i ett större meningssystem eller är det en isolerad företeelse? Från undersökningar gjorda i USA och Sverige har man kunnat konstatera att alternativt helande och affirmationer utgör en del i ett större sammanhang där man baserat övernaturliga antaganden på existentiella frågor.

I en svensk undersökning från 1995 beträffande trosföreställningar i New Age miljön finns det stöd för uppfattningen att man i likhet med traditionell religiositet inbegriper en livsåskådning som har gemensamma drag med trosföreställningar utanför New Age. Man har en gudsbild där begreppet livskraft eller ande får representera det gudomliga, snarare än en personlig Gud. Livet efter döden ses som reinkarnation och användandet av affirmationer kan ses som en del av en mer omfattande livsåskådning.¹²

4.3 Möjliga orsaker till spridningen av New Age

Att New Age fått den omfattning den har i dag kan vara avhängigt av att det finns faktorer i samhället i övrigt som sammanfaller med de fenomen som finns inom rörelsen. Psykologiseringen av våra meningssystem ingår i vår kultur i dag. Psykologin används som

förklaringsmodell av verkligheten. Man hänför olika problem hos individen som orsakade av stress, aggressioner, dåligt självförtroende, negativa tankemönster eller händelser i barndomen. En strömning som har haft stor betydelse för New Age är *The Human Potential Movement* som uppstod i USA som en efterföljare till den humanistiska psykologin. Rörelsens huvudtema är psykologi, men delar av den som behandlar självutveckling har stora likheter med begreppet frälsning. Denna självutveckling eller individualisering, som understryker betydelsen av frihet och självbestämmande har en centralbetydelse i New Age miljön. I detta följer även den positiva inställningen till materialism. Utmärkande i New Age är en positiv hållning till världen. Det kan vara svårt att skilja på magi och religion i New Age. Begrepp som hälsa och helande kan närma sig karaktären av andlighet.

4.4 Var står New Age idag

Man har gjort undersökningar i USA som visar att New Age hade sin höjdpunkt på 80 – talet, men att den idag är på tillbakagång. Indikationer som minskad utgivning av New Age litteratur, minskning av healing – centra, antalet kurser och handeln med kristaller, pendlar, horoskop etc har minskat de senaste åren. Religionsforskare anser det troligt att i de breda folkliga lagren får rörelsen en svagare ställning. Rothstein anser att om rörelsen som sådan är på tillbakagång kommer det att innebära en renodling av olika New Age teman och man kommer att formulera en sammanhängande lära.

I USA slog rörelsen igenom i början på 70 – talet, men idéerna kan spåras till Europa. Det var dock i USA som rörelsen växte sig stark. Genomslaget i Skandinavien kom några år senare. Även om en avmattning sker i USA kan man inte se några sådana tendenser i Skandinavien. Rothstein menar dock att det inte finns någon anledning att tro att rörelsen i sin nuvarande form kommit för att stanna. Författaren menar att nya religiösa rörelser har en tendens att försvinna efter en tid. Vi kan alltså förvänta oss en tillbakagång även i Skandinavien, om vi följer den amerikanska utvecklingen. Argumenten för detta menar man kan ses i t ex intresset för kristall – healing som var obefintlig tills man importerade fenomenet. I dag kan man i USA se fenomenet som en historisk händelse medan intresset för detta fortfarande är stort i Nordeuropa. Skandinavien har en eftersläpning både när det gäller introduktion och avmattning. Kanalisering är ett annat exempel, vilket påminner om den spiritistiska verksamhet man bedrev årtiondena kring sekelskiftet. En markant skillnad finns mellan dessa båda företeelser, medan man i den spiritistiska verksamheten kommunicerade med de dödas andar, har New Age kontakter med inre vägledare rymdvarelser eller Gud. Dessa profeter förkunnar en individorienterad frälsningslära. Kanalerna består ofta av kvinnor och är det senaste fenomenet i USA.¹³

5. Frågeställning

I New Age finns några gemensamma faktorer vilka kan sägas vara allmänna begrepp. Ett av dessa är *helhet*. Man har en holistisk bild av tillvaron. Den andliga och materiella världen knyts samman och bildar en helhet. Den specifika frågeställningen grundar sig på detta uttryck dvs hur denna helhet skapas.

5.1 Avgränsning material och metod

Undersökningen har begränsats till en mindre grupp som kan anses tillhöra New Age. Problemet är avgränsat till att behandla i synnerhet synen på erfarenhet, kunskap och insikt samt hur dessa begrepp är kopplade till en helhetsbild av tillvaron.

Gruppen som sådan kan indelas i dels en aktiv grupp som försöker träffas en gång i veckan, men här finns inte en absolut regelbundenhet, i övrigt består gruppen av medlemmar som mer sporadiskt förekommer i gemenskapen. Förutom intervjumaterial har angivna källor använts. Litteratur som behandlar New Age är omfattande och endast en mindre del av detta material har granskats och jämförts. Den litteratur som använts har uppfattats som objektiv och det har visats sig att det finns en samstämmighet i beskrivningen av New Age miljön mellan olika författare. Ett begränsat urval av litteraturen har därför gjorts.

I studien förutsätts att en uppdelning av världsbilden hos intervjupersonerna kan göras i en immateriell och materiell värld. Denna möjlighet ges i och med att man i allmänhet betraktar den andliga världen som immateriell. En uppdelning av intervjumaterialet kommer därför att ske i två kunskapssektorer. Till detta kommer ett etiskt perspektiv. Med denna uppdelning som grund antas en möjlighet att uppfatta vilken eller vilka faktorer som skapar en helhetssyn mellan den materiella och den andliga världen.

De personer som intervjuas tillhör den aktiva delen av gruppen. Motiveringen till detta, var att få en tydligare bild av det synsätt man har inom gruppen. I möjligheten att intervju gruppen med lägre frekvens finns risken att bilden skulle te sig otydligare och eventuellt ligga närmare det "allmänna" synsättet och därmed bli mer begränsat i avseende på rörelsens innehåll. Några jämförelser mellan andra grupper görs inte eftersom syftet med studien inte är att ge en allmän tolkning av helhetsbegreppet. Intervjuerna görs med aktiva medlemmar som har möjlighet att delta och dessa kommer inte att utses av mig.

I ett inledande skede formulerades ett större antal frågor som senare i samråd med uppsatshandledaren sammanställdes. I övrigt konstruerades ett frågeformulär som omfattade organisation, medlemsantal, ålder, kön, frekvens, anslutning/uteslutning, ekonomiska åtaganden, och aktivitet.

6. Världsbilder en orientering

På vilket sätt orienterar sig människa i världen, vad ligger till grund för människans uppfattning och hur skapas denna och hur kommer man åt den. Har man en tydlig bild av hur man uppfattar världen, eller består den av olika delar av mer genomtänkta tanke-system, som förmedlats till allmänheten genom utbildning uppfostran osv. Ett par olika möjligheter kan urskiljas. Den första vilken man kan kalla kulturhypotesen, skulle kunna motsvara ovanstående beskrivning. Den andra hypotesen grundar sig på individens livsåskådning eller världsbild och blir därmed individuell. För svenska förhållanden är kulturhypotesen en mer sannolik möjlighet, vilket i sig inte gör att man kan förkasta individhypotesen helt. Det finns i det svenska samhället möjligheter att skapa en individuell världsbild med tanke på det till synes öppna samhälle vi lever i, vi har åtminstone rätten att skapa vår egen livsåskådning.¹⁴

Att skapa en världsbild kräver en systematisk avgränsning av olika verklighetsområden som olika människor antas ha. Men även en distinktion mellan vilket verklighetsområde som är det mest centrala. Ett av problemen är att det inte alltid är möjligt att göra en tydlig avgränsning. Verklighetsområden kan existera som övergångsformer vilket gör det svårt att ge en klar definition av ett specifikt verklighetsområde.

6.1 Den teocentriska världsbilden

Man kan urskilja ett antal olika verklighetsområden där Gud, människan och naturen antas vara centrala verklighetsområden.¹⁵ I en teocentrisk världsbild liksom andra bilder av världen består den av olika idéer som kan hänföras till en typ av kategori som i detta fall får benämningen teocentrisk, här ligger tyngdpunkten på Guds existens, där människan och naturen betraktas utifrån detta perspektiv. Gud är här den yttersta verkligheten där även grunden för människans kunskap ligger. I en etisk aspekt är Gud även ursprunget till människans värdeuppfattning. Människans handlande utgår även från Gud, det är Guds vilja som sker oberoende av människan i sig.

Historisk kan man följa en förändring eller snarare en anpassning av världsbilden allt från Augustinus till industrialismens tidsålder. Den teocentriska världsbilden kan framträda dels i en form, där en tydlig avgränsning finns mellan den empiriska verkligheten och den andliga. Människan ställer sig över naturen och blir det högsta i den inomvärldsliga tillvaron och över människan finns det andliga. Men en annan tolkning finns, där avståndet och gränsen mellan Gud och världen blir mer otydlig, här smälter verklighetsområdena samman. Problemet är naturligtvis mer komplicerat än så, olika mellanformer av de beskrivna synsätten finns som ser olika ut.

I Augustinus tankevärld finns Gud som det högsta efter detta kommer den själsliga delen och längst ner den rena materien. Nyplatonismen var en utveckling av Platons tankar om en idévärld och en sinnevärld, här representerade sinnevärlden en återspeglning av idévärlden. Platon graderar även idévärlden och menar att de godas idé står högst i rang. Plotinos tar ytterligare ett steg i samma riktning och tänker sig idévärldens urgrund som den högsta verkligheten *det Ena* där det gudomliga förnuftet (*Nous*) har sitt ursprung. I Augustinus tankevärld existerar tre olika nivåer, Gud, själarna och materien, medan hos Plotinos finns fyra nivåer *det Ena*, världsförnuftet, själarna och materien. Även en annan skillnad finns mellan hur man tänker sig världen beskaffad. Plotinos menar att materien är något ont dvs den har en icke – existens och betraktas som *icke – varat*, därmed har den heller inget gott i sig.

Det onda menar Plotinos är en brist, medan själen är *varat*. Augustinus däremot uppfattar hela skapelsen som något gott. Den tredje skillnaden finns i Plotinos världsbild vilket kan tolkas som ett utflöde av det gudomliga vilket medför att det inte finns någon tydlig gräns mellan Gud och den sinnliga världen. Augustinus gör däremot en tydlig skillnad mellan Gud och det skapade. Världen är materiell och Gud är immateriell.

I den nyplatonistiska tanken uppstår en världssjäl som en särskild nivå mellan *Nous* och människosjälarna. Denna världssjäl är allomfattande som verkar i allt som sker i världen vilket skapar en kontinuitet mellan det *Ena*, *Nous* och världssjälen.

I modern tid har kritik riktats mot detta graderande synsätt där idéhistorikern Lynn White hänvisar till antikens folkreligion, där naturen var impregnerad av andlighet. Djuren var besjälade, jakten omgavs av ritualer, innan man fällde ett träd var det viktigt att blicka dess ande. Lynn White menar att kristendomen upplöste vördnaden för naturen. Ett annat exempel som inspirerats av processfilosofin framförs av den amerikanske fysikern Freeman Dyson där han anser att det finns olika medvetande nivåer i universum, han säger fritt översatt att om vi tror på denna mentala komponent och kallar den Gud, då kan vi säga att vi är endast små delar i Guds mentala apparat. Han förespråkar ett icke hierarkiskt alternativ till den antika världsbilden, dvs man skulle kunna tolka detta som att vi är en del i helheten.

Andra invändningar mot den graderade världsbilden är att den har medfört en odemokratisk syn av samhället. Man har från feministiskt håll hävdade att man kan förknippa hierarkisk ontologi med en hierarkisk samhällssyn.

Under senmedeltiden bryts den grundläggande ontologiska ordningen om tilltron till det mänskliga förnuftets möjligheter att urskilja en sådan ordning genom en förnyad betoning av guds transcendens. Tyngdpunkten ligger nu på vad Gud vill snarare än dess väsen. Utifrån detta synsätt följer även en förklarings teori där Gud blir det allena rådande. Detta finner vi hos Jean Calvin som betonar detta. I Calvins värld existerar inte slumpen, allt är ordnat av Gud, men i detta finns även en världsbild som innebär en åtskillnad mellan världen och Gud i den bemärkelsen att Gud låter världen skötas av naturens lagar och att Gud endast undantagsvis ingriper i skeendet. I Calvins tolkning ligger den frihet som i och med detta existerar i orsaker skilda från det utomvärldsliga. Den kritik som riktades mot Calvins synsätt var att det dels inte var förenligt med den kristna tanken om guds godhet, men att det även strider mot tanken om människans eller naturens frihet. Allt var ju styrt av Gud

De förändringar av de grundläggande antaganden man haft under senmedeltiden resulterade i en ny betoning av den empiriska kunskapen. I Occams syn ligger den empiriska kunskapsteorin där tingen som vi kan få kunskap om, endast kan ske genom sinneserfarenheter, därmed fanns det ingen vetenskaplig kunskap om Gud dvs det vi kan veta om Gud är också uppenbart av Gud. I modern teologi finns Karl Barth som bygger vidare på detta och menar även våra etiska kunskaper är uppenbarade av Gud dvs kunskapen om människan. Den teocentriska etik Karl Barth företräder ger inget utrymme för något annat än guds egna vilja, men i den kritik som anförts förutsätter man att det som är gott för Gud är även det goda för världen, motsatsen blir i så fall absurd. I och med detta blir dialogen mellan människa och Gud ensidig. Lydnad inför Gud blir det centrala och en skarp skillnad uppstår mellan världen och Gud, i avsaknaden av ett etiskt medvetande hos människor som inte nåtts av den kristna uppenbarelsen.

6.2 Antropocentrisk världsbild

Till skillnad från en teocentrisk världsbild, som har Gud som det centrala elementet i tillvaron framstår människan som utgångspunkten i den antropocentriska världsbilden. I den antropocentriska världsbilden finns dels historiskt en avgränsning gentemot kvinnan, där människan i detta fall var liktydigt med mannen. Det andra är att den antropocentriska världsbilden innehåller en mängd olika föreställningskomplex som kan skilja sig från varandra på ett avgörande sätt.

6.2.1 Människan som central gestalt

I en antropocentrisk världsbild finns olika tankemönster som kan urskiljas. Det är människan i sig som har ett egenvärde och är skapad till guds avbild med en odödlig själ. Eftersom människan är det centrala i detta tankemönster är hon också bestämmande för det vi kallar kunskap. Här kan problem uppstå på vilket sätt den objektiva kunskapen skapas. I denna världsbild kan även ingå meningen i tillvaron, dvs att allt är skapat för människan. Slutligen kan den innehålla en förklarings teori dvs en fråga om människans fria vilja och möjligheterna att skapa sin egen framtid.¹⁶

Att vara medveten om de val man gör, medför ett ansvar, men vi övertar även andras värderingar utan att alltid ifrågasätta dem. Egoismen gynnar det personliga, den egna gruppen eller kulturen, mot detta finns tanken att vi alla är människor och därför finns rätten att tillgodose även människor utanför den egna gruppens behov. Medvetenheten innebär även konflikter som måste ifrågasättas. I humanismen ingår distinktionen mellan det som är ett självändamål och medlet för detta. Hedenius menar att utan självändamål skulle det inte finnas några andra värden. Kunskap skulle kunna betraktas som ett självändamål vilket egentligen är ett tillstånd hos individen. Det som finns hos enskilda människor i värden är gott för dem under deras livstid, det är en fråga människans egenvärde. Det är detta Hedenius kallar humanism.¹⁷

Den moraliska särställning en humanistisk etik får, kräver en teori om människans ontologiska särställning och att den är moralisk relevant. Människan ges företräde i konflikthänseende och djuren har från vårt betraktelsesätt en begränsad förmåga att uttrycka sig, men klyftorna finns även bland människor. De som bäst argumenterar för sina behov får dem också tillfredsställda i större utsträckning. Frågan som uppstår är om människan har egenskaper som blir särskilt moraliskt relevanta. Etiker har hävdats att det finns speciella egenskaper hos människan men dessa placerar inte människan i någon särställning.

Jeremy Bentham som hör till de klassiska utilitaristerna menar att alla djur som i någon mening kan känna lidande eller tillfredsställelse måste omfattas av den etiska diskussionen. Peter Singer en Australiensisk filosof har utvidgat tankegången ytterligare genom att alla former av *artism* bör avvisas. Djurslakt och djurförsök är att godtyckligt nedvärdera djuren. Singer har i andra sammanhang utvecklat en utilitaristisk etik där det grundläggande principerna är förhindrande av lidande och en maximering av lycka och lust. I Singers etiska tankegångar förutsätts en bedömning av lidandets storlek hos djur och människor som skall jämföras med varandra. Andra modeller förutsätter ett inneboende värde som existerar i alla livsobjekt dvs ett värde som är oberoende av någon annans upplevelse av detta värde, det är ett värde i sig genom sin existens. Detta innebär inte att allt levande kan tillmätas ett inneboende värde. En åtskillnad mellan högre och lägre arter görs enligt detta kriterium.

Bråkenhielms egen inställning till dessa frågor är att människan har vissa relevanta egenskaper som andra levande varelser saknar, men även människan av olika anledningar kan sakna dessa egenskaper och tillmäts trots detta särskild aktning och respekt. Människan är alltså unik i detta avseende för att hon tillhör den mänskliga gemenskapen.

Om vi för in en religiös aspekt i detta, är argumentet om människan särställning kopplad till att hon är skapad till guds avbild vilket gör henne unik. Detta gör att hon har ett förhållande till den yttersta tillvaron. Det är också i detta sammanhang dvs relationen med Gud som skapar denna unika respekt just för människan.

Människans roll i universum har diskuterats som ett förhållande mellan orsak och verkan. Förutsättningarna för ett mänskligt liv på jorden skulle skapas av naturen självt, var starkt begränsade. Små förändringar i den atomära ballansen kunde ha medfört att liv knappast skulle ha uppstått, detta är alltså starkt förbundet med universums tillblivelse. Carter menar mot denna bakgrund att förhållanden vilka råder i universum måste vara sådana att den tillåter skapande av liv i ett visst stadium. Detta betyder att universum ser ut som det gör just pga människan. Universum skapades för människan. I enlighet med detta finns ett ändamål med skapelsen av universum vilket anknyter till vem eller vad som ligger bakom detta. I en teologisk förklaringsmodell blir Gud den som givit universum detta ändamål.

6.2.2 Människan som världsbildsskapare

Immanuel Kant införde en ny kunskapslära som innebar att människan placerades i centrum av tillvaron som skapare av verkligheten. Hon var inte längre en passiv mottagare av sinnesintryck. Genom sin förmåga till kunskap skapade hon sin bild av verkligheten. Här är det enligt Kant subjektet som formar objektet genom subjektets sätt att erfara och tänka. Erfarenheten struktureras i allmänna principer och det som strukturerar erfarenheten kan inte själv vara erfarenheten, utan måste finnas inom oss själva. Människan är ansvarig för det hon gör samtidigt som hon väljer att uppfatta verkligheten. I Sartres filosofi finns något av liknade tankar, där människan i varje ögonblick formar sin egen världsbild, där det faktum att hon blivit född ingår.

6.2.3 Den autonoma människan

Sartre hävdar att det är människan själv som skapar sitt liv och ger det innehåll, detta är också något som utmärker en antropocentrisk förklaringssteori. Det är inte Gud eller naturvetenskapen eller en mänsklig natur som formar dess öde. Marx hävdar att det finns inte ett totalt utrymme för människan att skapa sin egen värld, det finns faktorer utanför människan sociala och ekonomiska som hon är beroende av, men det finns inget väsen som kan hänföras till en mänsklig natur. Marx tankegångar pekar i riktning mot en social determinism.

6.3 Biocentrisk världsbild

Den biocentriska världsbilden innehåller en rad olika idéer, där det centrala verklighetsområdet kan hänföras till en kategori där naturen och det biologiska utgör utgångspunkten i livsåskådningen. Här finns tankar om det organiska livets förhållande till medvetande. Det organiska livet är i grunden uppbyggd av naturens minsta byggstenar vilka är förutsättningen för liv i fysisk bemärkelse. I vissa tankeriktningar gör man ingen åtskillnad mellan medvetande och materia, eftersom allt byggs av materia, medan andra riktningar gör en tydlig åtskillnad mellan det organiska livet och medvetandet. Detta medvetande blir endast

en passiv återverkning av ett materiellt skeende. Det materiella blir då det styrande i detta system.

Genetiska processer kan ge intryck av att det som sker har ett visst ändamål, men att det finns ett samspel mellan yttre och inre faktorer. För man in ett helhetstänkande i detta kan man föreställa sig ett system där helheten har en organisation där de ingående delarna befinner sig i växelverkan med varandra.

6.3.1 Biocentrisk etik

Naturen som det centrala området innebär att det system som den omfattas av även blir föremål för människans handlande, det blir ett förhållningssätt där naturen har bestämt regler för livsfilosofin. I detta förhållningssätt gör man en åtskillnad mellan dels en pliktorienterad etik vilken har som grundförutsättning respekten för allt liv och en värdegrundad etik där tyngdpunkten ligger på egenvärdet. I den biocentriskt värdegrundade etiken ser man ett egenvärde t ex hos djuren och i en förlängning även hos växter och mineraler. Den värde grundade etiken kan även vara ett medel att uppnå detta egenvärde, dessa medel är då inget värde i sig, utan betraktas enbart som medel.

Inom panspsykismen hävdar man att det finns ett ursprungligt medvetande i allt existerande. McDaniel menar att det faktum att den energi som bildar stenen uppvisar en omedveten verklighet i sig, vilket betyder att stenen har inneboende värden, dessa inneboende värden är inget annat än den verklighet ett givet väsen har i sig oberoende av betraktaren. Eftersom grunden för egenvärde är medvetande kommer allt att ha ett egenvärde. Men problemet finns hur vi skall upptäcka detta egenvärde i t ex stenar. Att stenar skulle kunna ha ett ursprungligt omedvetet psykiskt liv är ett kan bli svårt att upptäcka.

En biocentrisk etik kan även ha som utgångspunkt en rättvisepincip, där man menar att djuren inte på något avgörande sätt avviker från människan. Här finns endast en nivåskillnad och att olikheterna består i att djuren är annorlunda. Darwins evolutionsteori ligger till grund för detta synsätt. Detta skulle innebära att djuren har egenskaper liknande människans och bör behandlas utifrån detta synsätt.

Det som utmärker hur den biocentriska tillvaron egentligen är beskaffad är att man använder delar av biologiska mönster för att göra en bestämning av tillvarons övergripande struktur. I den biocentriska världsbilden styr naturens egna lagar och är till sin natur deterministisk även om händelser inte alltid kan förutses. Ilya Prigogine erhöll Nobelpriset i kemi om strukturer i obalans, där han menar att strukturer som befinner sig i ett icke jämviktstillstånd kan leda till antingen sönderfall eller en högre organisation, dvs av detta kan nya strukturer uppkomma. Här finns möjligheten till att osannolika skeenden uppstår av strukturell obalans där materien själv organiserar detta. Prigognes utvidgar sin tolkning till att även gälla människans uppkomst och det mänskliga samhällets utveckling.

Den ekologiska holismen är ett försök till att utforma en etik som ligger till grund för den livsmiljö jorden utgör. Arne Naess har delat upp det ekologiska synsättet i dels vad han kallar *ytlig ekologi*, där det ekologiska tänkandet ligger i människans nytta av miljön. Rent vatten ren luft osv detta för att skapa en bättre livsmiljö för människan. Den andra delen i det ekologiska synsättet som han kallar *djup ekologi* är utgångspunkten naturens egenvärde. Ett helhetstänkande om att allt har ett samband på ett eller annat sätt skapar ändå inte förutsättningar för hur vi bör bete oss i olika situationer men det bidrar till en ekologisk insikt.

6.4 Evolutionen som teori för kunskap

I ett biologiskt synsätt skulle vår kunskap om världen vara en förutsättning för vår överlevnad dvs det finns en överensstämmelse mellan vårt sätt att se på verkligheten och hur verkligheten är beskaffad, vilket gör det möjligt att överleva. Detta menar Wuketits skulle ingå i det genetiska programmet. Djur har genom generationer lagrat reaktionsmönster som skapat möjligheter att undvika faror och ökat sina möjligheter att överleva.

Ett resonemang som utgår från ungefär samma förutsättningar har Hoimar von Ditfurth en medicinare och filosof som menar att kampen om överlevnad har bidragit till att utrusta människan med vissa medfödda kunskaper som svarar mot verkligheten, men han framhåller att utvecklingen inte medfört att vår hjärna och vårt nervsystem utvecklats så att vi skulle få en riktigare bild av verkligheten. Det som avgjort den mänskliga utvecklingen är det som ökat våra möjligheter till överlevnad, dvs hur vår kunskapsförmåga är utformad. Men han menar även att världen är med vår kunskap sett ogripbar. Det han avser är inte en transcendent verklighet, den värld han hänvisar till omfattar snarare det materiella området. Men man kan även finna anledning att uppfatta det som att det finns något som inte kan uppfattas med mänsklig kunskap.¹⁸

7. Alternativa världsbilder

I den Newtonska fysiken finns en orsak och verkan och i nämnda ordning. Inom parapsykologin gäller inte denna lag, här kan mycket väl verkan komma före orsak. Fenomen som hamnar inom uttrycket parapsykologi anses i allmänhet som oförklarliga. Vad parapsykologer försöker göra är att ge en förklaring till dessa fenomen dvs man söker något övernaturligt i den reella världen. Området är problematiskt, här handlar det ofta om upplevelser och sinnesintryck som är svåra att bevisa med vanliga vetenskapliga metoder.

Fenomenen kan indelas i två grupper, dels olika sätt att få information från omvärlden utan våra fem sinnen, och dels att påverka vår omgivning utan fysisk hjälp. I den del man kan benämna informationsdelen kan man inkludera *telepatisk* förmåga dvs att överföra tankar eller egentligen känslor eller bilder från en människa till en annan utan de fem sinnena. En annan källa till information inom den parapsykologiska sektorn är förmågan att upptäcka något på en avlägsen eller dold plats, man kallar detta för *klärvoajans*, exempel på detta kan vara att upptäcka försvunna föremål eller skeenden utan våra sinnens hjälp. En variant på detta är *psykometri* eller *objektsassociation* där man med hjälp av ett föremål får information om händelser som föremålet har anknytning till. Ytterligare en källa till information är sk *prekognition* där man kan uppleva händelser som ännu inte inträffat. Till skillnad från de förut beskrivna källorna till information som behandlar nutid är prekognition något som behandlar framtid.

Den avdelning där personer påverkar sin omgivning kallas *psykokinesi*. Med tankens hjälp kan man påverka sin omgivning. Här menar man att det är möjligt att påverka kemiska processer och levande organismer. Healing kan placeras under denna rubrik. En form som kanske är mer allmänt känd är fenomenet poltergeist, den står för oförklarliga förflyttningar av föremål, fenomenet uppträder spontant och kan fortgå längre eller kortare tid. Det finns exempel där fenomenet pågått i flera år.¹⁹

8. Genomförande. Disposition. Intervjuresultat

Intervjufrågorna var konstruerade för att skapa en bild av intervjupersonernas uppfattning om världen och vad som kunde vara det centrala verklighetsområdet för dem. Eftersom man inom New Age anser sig ha en helhetsbild av tillvaron var undersökningen koncentrerad på hur man skapar denna helhet. Frågorna som ställdes var fem till antalet samt ett formulär som omfattade organisation och sammansättning (se bilaga 1). Frågorna var av mer allmän karaktär och svaren var inte låsta av direkta frågor. Intervjusvaren var snarare av berättande natur. I detta sammanhang bör nämnas att det förekommer frågor som inte redovisas i bilaga 1, dessa är snarare att betrakta som frågor uppkomna i samband med intervjuerna och av utvecklande karaktär. Min dedömning var att dessa frågor, om de redovisades kunde skapa problem för läsaren dels pga den omfattning de förekommer och att dessa inte alltid tillför något. Intervjusvaren är uppdelade i dels en informativ del där delar av intervjusvaren använts som rör gruppens aktivitet, förhållandet till andra grupper och tidigare religiösa erfarenheter samt i vilken utsträckning olika begrepp nämns i samtalen med intervjupersonerna. Av intervjudelens fem frågor kunde man ge ett direkt svar på fråga fyra och fem vilket redovisas under rubriken aktivitet och begrepp. Dessa redovisas för sig. Den konstruktiva delen som enbart är tänkt att röra den avgränsade frågeställningen, där den centrala frågan i intervjun var vilken syn man har på människan, naturen och det andliga har en annan utformning och redovisas under rubriken intervjuer.

Den enkät som finns med i bilaga 1 besvarades endast av en person eftersom det rörde sig om allmänna fakta.

Intervjuerna utfördes enskilt med fyra av gruppens medlemmar. Gruppen indelades i två delar där endast de mest aktiva intervjuades. Den grupp som tillhörde den mest aktiva delen av den totala gruppen bestod av 6 medlemmar, vilket innebär att 4/6 av den mest aktiva gruppen intervjuades. Intervjumaterialet dokumenterades och denna information är det huvudsakliga materialet i studien, men även kortare samtal med ett par av intervjupersonerna gjordes i kompletterande syfte vid ett par tillfällen. Detta dokumenterades genom anteckningar. Intervjuerna gjordes vid två olika tillfällen och frågorna presenterades för medlemmen vid intervjutillfället. Detta gjordes för att inga konstruktioner av svaren skulle kunna göras på förhand. Detta medförde eventuellt vissa nackdelar, eftersom man inte hade möjlighet att tänka igenom svaren, men de positiva effekterna av spontana svar kan upplevas som mer trovärdiga vilket innebär att denna form valdes.

8.1 Disposition

Inledningsvis kommer en redovisning av gruppens organisation och aktivitet att göras utifrån enkätfrågor men även intervjufrågor som ansluter till organisation och aktivitet. Intervjudelen som rör den avgränsade frågeställningen presenteras efter detta men här kommer intervjuresultatet att presenteras var för sig i strukturerad form och starkt komprimerade. I dessa förekommer endast de intervjuades synpunkter. Det etiskt orienterade innehållet ges en egen rubrik. Efter varje intervju ges en kort kommentar för att redovisa min uppfattning av intervjumaterialet. En sammanställning och diskussion av de individuella svaren görs för att få en helhetsbild av gruppens synsätt. En kort diskussion och analys samt slutsats avslutar uppsatsen.

8.2 Organisation och sammansättning

1. Gruppen är organiserad som en ekonomisk förening ("Cirkelkraft") där syftet är att ordna utbildningar och föreläsningar inom självutveckling. Man anordnar även mässor, där försäljning av bl a musik och böcker sker. Andelen aktiva dvs de som med någon regelbundenhet deltar i sammankomsterna är 60 % medan de övriga 40 % deltar ibland. Aktiviteter under sammankomsterna består i huvudsak av meditation och intuitionsövningar.
2. Anslutning till gruppen sker genom eget intresse, dvs människor som delar detta synsätt kan ansluta sig utan några andra krav
3. Några uteslutningar av gruppmedlemmar har inte skett och det har heller inte diskuterats vad som skulle kunna vara argument för detta.
4. I gruppen ingår endast kvinnor i åldern 33 – 50 år och man är 10 mer eller mindre aktiva medlemmar.
5. Man har inga andra ekonomiska krav på medlemmarna än den avgift på 100 kr /år för varje medlem.
6. Gruppens utbildningssituation består av personer med grundskola, gymnasial utbildning och postgymnasial. Alla i gruppen har grundskoleutbildning, 9 har gymnasial utbildning och 4 har eftergymnasial utbildning. Av dessa är två fritidspedagoger en bibliotekarie och en socionom.²⁰

8.2.1 Sammanfattning av enkätsvar

En kort summering resulterar i att gruppens sammansättning avviker något i förhållande till tidigare gjorda undersökningar. Det bör dock påpekas att några direkta jämförelser med studier på andra orter kan vara tveksamt, i denna studie kan dels finnas faktorer som medverkar till en högre andel kvinnor, men även gruppens storlek gör att materialet inte är statistiskt representativt. I gruppen fanns inga män representerade, vilket i jämförelse med tidigare nämnda undersökning innehöll 17 % män. Yrkesorienteringen har tyngdpunkten på en social inriktning, och där 40 % av gruppen hade en eftergymnasial utbildning. I tidigare nämnda undersökningar har man konstaterat att en övervägande del bland medlemmarna har en högskoleutbildning eller universitetsexamen bakom sig. Åldersfördelningen i gruppen kan mot tidigare beskrivning anses vara representativt.

8.3 Aktiviteter och begrepp

Bland aktiviteterna hittar man användning av tarotkort, dessa använder man inte med något direkt allvar, korten menar man kan inte förutsäga en människas framtid, däremot upplevs det att korten i någon mån kan ge indikationer på hur människan borde förändra sitt livsinnehåll. Målet med de olika övningarna är dels att skapa insikt, t ex hur olika faktorer påverkat individen, men även att se olika möjligheter för problemlösning. Detta är en form av kunskapsinsikt dvs att upptäcka sin egen förmåga, men även en kritisk analys av den egna personligheten. Intuitionsövningar har som mål att skapa en kontakt med den andliga världen vilket är en central del i gruppens aktivitet. Aktiviteterna kretsar kring självutveckling och intuitionsövningar.

Några av övningarna utförs som tolkningar av objekt eller objektsassociation. Föremålen kan t ex bestå av olikfärgade sidenband, alternativt kan bilder användas. Övningen genomförs genom att man tar t ex tre sidenband i olika färger och får en upplevelse genom att man vidrör objekten. Man kan även använda sig av tre bilder och på liknade sätt uppstår vissa tankar som kan kopplas till föremålen. Detta sker under spontana former. Man har även inom gruppen personer som genom olika objekt kunnat associera till delar av ägarens historia med hjälp av detta, men detta har inte utförts inom gruppen. Man framhåller att detta är en fråga om koncentration eller fokusering, vilket är ett första steg mot att uppleva andevärlden dvs en form av inlärningsprocess. Att kontakta andevärlden är den ultimata delen i processen. Man menar att alla människor har egentligen de egenskaper som krävs, eventuellt skulle man kunna kalla detta för ett sinne som finns hos människan och som genom övning aktiveras.²¹

Bland de begrepp man använder i gruppen eller bland enskilda medlemmar finns t ex helande, meditation, kristaller, energi, kraft, kropp, terapi, reinkarnation, regression, kärlek, tarot, personlig utveckling (man använder en omskrivning där betydelsen kan uppfattas innehålla personlig utveckling), kanalisering, ljus, aura, dimensioner, mästare, indianer, intuition och New Age.²² Här finns en stor del av de begrepp som redovisats och vilka förekom i de två numren av Energivågen 1994 vilket innebär att det finns en samstämmighet i den undersökta gruppen och vad man i allmänhet betecknar New Age i detta avseende.

Begreppet energi används ofta i samband med beskrivning av dels det rent andliga men även i det rent materiella perspektivet. Om detta är i grunden samma energi skapar det definitionsproblem, eftersom det dels kan uppfattas som partiklar men även som immateriell energi. I t ex aurafotografering får man en bild av människans aura vilket skapar information om människans mentala tillstånd.

Något som även kan skapa problem är den andliga världen, där man har kontakt med avlidna personer. Den fråga som ställdes i detta sammanhang var om man kunde få visuell kontakt med andevärlden. Inom gruppen fanns ingen som på detta sätt kunde kontakta andarna, men man menar att detta kunde utföras av vissa medier dvs det är mediet som skapar den visuella bilden dvs anden materialiserar sig i mediet. Det man framhåller i intervjuerna är att andevärlden inte är skild från världen på annat sätt än att de tillhör en annan dimension.

Om förhållandet till andra religiösa grupper menar man att, var och en har möjlighet att utöva sin egen religion. I en av intervjuerna framkom synpunkter där man tog avstånd från förtryckande religiösa grupper.

De intervjuade medlemmarnas religiösa bakgrund visade ingen tidigare definierad religiositet dvs man hade inte varit ansluten till någon annan grupp eller samfund tidigare. Men några hade indirekta religiösa erfarenheter i huvudsak inom familjen. Att man inte följt familjetraditionen eller ingått i etablerade samfund berodde på att man upplevde traditionella samfund som frihetsbegränsande och att de inte fanns utrymme för individens privata livsåskådning.

8.3.1 Sammanfattning

Tarotkorten anser man inte vara ett medel att få en inblick i framtiden men de kan ge indikationer om individuella mentala tillstånd och eventuellt ge antydningar om personen bör förändra sitt liv på ett avgörande sätt för att skapa en bättre mental hälsa. I vetenskaplig mening finns det inga möjligheter att med kort kunna skapa en bild av en människas tillstånd,

detta måste antingen hänföras till slumpartade tolkningar eller någon form av magi. Man nämner även aurafotografering som en möjlighet att undersöka en persons livskraft. Här är det svårt att avgöra vad som egentligen fotograferas eftersom denna aura dokumenteras. Allt tyder på att det man fotograferar innehåller något materiellt. Vilket innebär att denna form av energi måste innehålla energipartiklar. Människokroppen innehåller bland annat värmeenergi vilket kan spåras med rätt utrustning, i övrigt ser jag inga möjligheter att skapa något materiellt av något immateriellt, om så är fallet har man löst världssalltets ursprung.

Det är oklart vad man menar med energi i andligt avseende, möjligen kan man se det som en form av mental energi. Denna dualistiska bild skulle kunna få en jämförelse inom partikelfysiken där man menar att partiklar dels kan uppföra sig som just partiklar men även som vågrörelse, man hänvisar även till kvantfysiken som ett möjligt verktyg att förklara fenomen som med den vanliga fysiken inte kan förklaras.

De intuitionsövningar man ägnar sig åt är övningar som avser att utveckla ett sinne som vi i allmänhet inte räknar med. Övningarna bygger på spontanitet inte rationellt tänkande. Det är heller inte möjligt att ge en vetenskaplig förklaring till detta. Enligt Jung är dock intuition och känsla något som kan användas för inhämtandet av kunskap.

Kontakten med den andliga världen kan ske med hjälp av personer vilka har speciella egenskaper. Andarna kan i dessa medier visualiseras och mediet blir en länk mellan den materiella och den andliga världen. Mediet blir med min tolkning den förbindelselänk som skapar möjligheten att överbrygga dimensioner.

I förhållandet till andra religiösa grupper har man en öppen hållning och gruppen kan knappast ses som orsak till eventuella konflikter i religiösa sammanhang.

Tidigare religiösa erfarenheter i avseende på anslutning till andra samfund eller religiösa grupper har man inte, däremot indirekta inom familjen och den religiösa syn som samhället presenterat. Detta kan uttryckas som kulturell påverkan.

9. Intervjuresultat

Den centrala frågan under intervjuerna omfattade frågan om relationen mellan människan världen och det andliga. En sådan fråga ger inte alltid direkta svar, vilket innebär att här redovisas inte intervjuerna i sin helhet. Intervjupersonernas utsagor återges inte som citat, eftersom dessa gavs i en berättande form, vilket medfört att det är min återgivning av intervjuerna som här redovisas. Svaren är uppdelade i två centrala kategorier, dels det som kan uppfattas som traditionell kunskap och som behandlar den materiella världen, vilket kan ses som allmängiltig kunskap, dels en kategori i vilken immateriella fenomen och tankar finns. Till detta fogas även ett etiskt perspektiv.

Det som skulle kunna infogas i den materiella världen är allmän och objektiv kunskap. Den materiella har en utsträckning i rummet men är nödvändigtvis inte möjlig att betrakta t ex kortlivade partiklar som lämnar spår efter sig, men även energi som kan uppfattas som rörelse eller värme energi, dvs den skall vara mätbar. Den immateriella världen kan uppfattas som subjektiv /individuell, den har ingen utsträckning i rummet och förekommer som känsla eller upplevelse samt att dess läge eller rörelse inte kan definieras. Kunskap redovisas i både den materiella och immateriella delen eftersom dessa upplevs världsligt och andligt.

9.1 Intervju 1

Här återges den del av intervjumaterialet som kan hänföras till den materiella och immateriella världen. Kommentarer till varje kategori ges till de enskilda delarna för att redovisa min uppfattning av materialet.

Den centrala frågan i intervjuerna var vilken syn intervjupersonerna hade på människan, naturen och det andliga. Intervjumaterialet är reducerat till att omfatta frågeställningens huvudsakliga mål. I framställningen finns även ett etiskt perspektiv där intervjupersonens tankar framförs.

9.2 Den materiella världen

I intervjupersonens framställning betonas människan som en del av helheten. Det andra påståendet är att allt är uppbyggt av atomer, och detta blandas samman till en helhet. Djur och växter menar man innehåller energier. Skapelsen av universum är en öppen fråga, och man ställer sig inte främmande till att det kan finnas liv på andra planeter.

Frågan beträffande gemenskap omfattar även en kunskapssyn dvs gemenskapen får även betydelsen av insikt och utveckling dvs den blir en möjlighet att utveckla den egna personen. Den syn man framhåller beträffande begreppet gemenskap är att människan är en del av den universella gemenskapen som omfattas av allt. Gemenskap utvecklas i umgänget med andra. Den har sin uppgift genom utbyte av tankar människor emellan. Detta involverar även kunskapsfrågan, dvs hur man utvecklar sin egen kunskap. Omgivningens åsikter och tankar menar man skapar insikt om individen och världen. Man är naturligtvis påverkad av kulturen uppfostran, utbildning osv detta har påverkat den självbild man har. Kunskap är vägen till självutveckling. Man framhåller att omvärlden kan ses som tidvis kaotisk.

Den fria viljan betonas, samtidigt får individen en central betydelse med olika möjligheter att välja sin egen väg. Människan skapar förutsättningar för sitt eget liv, det är ingen som styr

och det man kan kalla gud finns i människan. Man gör sina egna val utifrån existerande förutsättningar.

9.3 Den immateriella världen

Det man säger om den immateriella världen är att tankar förmedlas från människan ut i universum för att sedan återvända till människan. Man hänvisar till en intuitiv kunskap dvs en känsla eller en upplevelse. Med intuitiv kunskap avser man sådan kunskap som man upplever finns i människan. Man säger sig ha en kunskap vilken ”*fanns redan här*” dvs ursprunglig. Reinkarnationen betyder att man återföds och den omfattar olika kunskapsnivåer. Man existerar i olika nivåer där man även får kunskap för att senare återfödas.

Även i den andliga världen existerar den fria viljan. Man väljer själv var man vill och när man vill återfödas. Detta gör man för att öka den egna insikten. Det är individen i sig som bestämmer sin egen utveckling. Om begreppet Gud används menar man att ”*Gud*” finns i människan. Svaren på frågorna finns i människan och svaren kommer man åt genom att gå in i sig själv. Meditation blir en möjlighet att skapa denna självinsikt.

9.4 Det etiska perspektivet

Intervjupersonens syn på människan ur ett etiskt perspektiv har en självkritisk dimension dvs man går till sig själv snarare än anklagar andra i olika konfliktsituationer. Denna självinsikt skapar en förståelse av omgivningen dvs på vilket sätt människan är delaktig i samhället. Djur växter och människor är delar av helheten och skall respekteras. Dialogen mellan människor utvecklar insikt om människan i sig, men även till omvärlden.²³

9.5 Kommentarer

I vetenskapliga sammanhang kan det anses vara bevisat att materia består av partiklar och att partiklarna innehåller energi. Att människan är en del av universum inbegriper den kunskap vi har om människan. Vi kan inte ha någon kunskap om vår omgivning om människan inte vore en del i universum. Det finns heller inte något immateriellt som i vetenskaplig mening skulle ge oss denna kunskap i form av Gud t ex. Den synen sammanfaller med tanken om den fria viljan och att människan skapar de världsliga förutsättningarna. Det kollektiv man uppfattar som gemenskap är dels helheten i tillvaron, vi är sammanlänkade med allt annat, men helheten omfattar även den immateriella delen av människan. I denna gemenskap finner man även ett förhållningssätt med andra vilket skapar kunskap. Man kan inte ifrågasätta att en dialog mellan människor skapar erfarenheter som medför utveckling i någon riktning. Man kan i detta sammanhang tala om kulturell påverkan. Uppfattningen att världen ibland intar kaotiska former och att man genom meditation får en ordning i tillvaron gör att meditationen blir ett sätt att skapa denna ordning, vilket kan uppfattas som kunskap. Denna kunskap och insikt skapar en inre ordning vilket leder till en förståelse av verkligheten.

Den andliga världen grundar sig på intuitiv kunskap, en sådan kunskap är empiriskt inte hållbar. Att enbart uppleva eller ha en känsla om en inneboende eller nedärvd kunskap kan inte med vetenskapliga metoder verifieras. Ett exempel på att det kan vara en illusion i vetenskaplig mening är när man blir utsatt för ett problem och löser detta, kan man få en känsla av att denna kunskap redan fanns. Kan man förutsätta en sådan nedärvd kunskap? Om man i vetenskaplig mening försöker förklara detta kommer man inte till någon lösning. Vetenskapen säger oss att vi genom erfarenheter dvs sinnesintryck och associationer skapar

en bild av verkligheten, men hur skapas associationer av en immateriell värld, detta kan endast ske genom känslor och upplevelser.

10. Intervju 2

10.1 Den materiella världen

Det man framhåller här är att naturen består av atomer som i sig innehåller energi. Naturen styrs av de lagar den är uppbyggd av, samtidigt finns ett utrymme för alternativ fysik i form av kvantmekanik som verkar kunna förklara det den Newtonska fysiken inte kan.²⁴

Det man understryker är att människan är en del av helheten dvs både det andliga och den materiella världen. Men människan har ingen speciell plats i denna helhet. Livet som sådant är inte förutbestämt dvs man styr sitt eget liv. Respekten för allt liv kan i vetenskaplig mening få betydelsen av ett ekologiskt tänkande. Kunskap kan hämtas genom litteratur och diskussioner. Den materiella delen är det våra sinnen kan uppfatta. Varken ödet eller slumpen existerar, men delar av livet kan vara bestämt i förväg, men man har ett eget ansvar över sitt eget liv.

10.2 Den immateriella världen

Här upplevs andlighet omfatta allt vilket betyder att naturen i sig omfattas av detta, men detta betyder inte att naturen är besjälad. Här menar man att det kan finnas ett medvetande i naturen som kopplas samman med att naturen lever.

Den kraft eller energi finns hos människan är en form av urkraft som har funnits i människan från början. Kraften finns hos Gud, men man framhåller att Gud i detta sammanhang inte skall förväxlas med den kristna guden, det man säger är att det är en kraft som befinner sig utanför människan. Men man påstår även att Gud eller snarare kraften finns i människan. Intervjupersonen säger sig använda båda begreppen.

Kunskap menar man finns i människan och tanken om livet och döden kan ses som ett kretslopp dvs man upplever inte döden som avslutning på livet. Det som kan vara förutbestämt är vilka föräldrar man väljer och vilka man väljer att leva med eller möta i livet.

10.3 Det etiska perspektivet

Världen upplevs som i grunden god men det finns en kamp mellan det goda och det onda. Det onda skapas inte av människan i sig, det är något odefinierbart. Man har en respekt för allt liv men att dra slutsatsen att naturen är besjälad är man tveksam till (det förekommer att intervjupersonerna ber om tillstånd för att bryta en gren t ex). Man har en respekt till naturen eftersom det är fråga om liv.²⁵

10.4 Kommentarer

Det som kan placeras i ett traditionellt vetenskapligt tänkande är att människan är en del i universum, denna tanke sammanfaller med föregående intervju. Här liksom i föregående intervju betonas helheten. Människan som art har inte någon utmärkande plats i detta. Livet styrs inte av någon högre makt och människan har ett eget ansvar för sitt liv dvs de handlingar man utför får konsekvenser.

En skillnad från föregående intervju är dels att begreppet Gud eller kraft finns även utanför människan, och betoningen av jaget inte har samma tyngd. Världen och det andliga smälter

samman. Men delar av livet verkar trots allt styras av något som inte tillhör den materiella världen dvs att man själv väljer sina föräldrar vilket betyder att man har en avgörande position i den andliga världen. Men här finns en konflikt i påståendet att detta kan vara förutbestämt, möjligheten finns att människan inte helt självständigt bäljer sina föräldrar. Tanken om livet och döden i termer av ett kretslopp, vilket är det man ser som reinkarnation. Att detta blir kunskap, sker genom kontakter med den immateriella världen. Naturen får en särställning som gränsar till ett medvetande dvs naturen kan ses som en del av människan där respekten för naturen kan få ett djupare förhållningssätt, vilket skapar en speciell känsla till naturen. Naturen blir på detta sätt en del i helhetsbegreppet.

11. Intervju 3

11.1 Den materiella världen

Även här framhåller man människan som en del av helheten. Naturen innehåller energier, men den är inte besjälad. Stenar och olika växter innehåller energi. Människans fysiska gestalt tillhör världen.

11.2 Den immateriella världen

I det andliga finns själen och det finns en högre makt vilken man är i kontakt med när man mediterar. Energi betraktas som en form av andlig energi som finns i naturens olika former. Reinkarnationstanken är central även i denna intervju. Den egna möjligheten att påverka sin återfödelse uttrycks även här, i likhet med de tidigare intervjuerna har man möjlighet att välja sina egna föräldrar, för att få de bästa förutsättningarna i det kommande livet. Det man framhåller är att det finns en mening med allt. Naturen representerar även källan till kunskap och kraft.

11.3 Etiskt perspektiv

Skillnaden mellan rätt och fel grundar sig helt på en känsla, dvs det finns inte något som avgör vad som är rätt eller fel. Den fria viljan är att kunna ta till vara de möjligheter som ges.²⁶

11.4 Kommentarer

Ett återkommande påstående är människan som en del av universum, en del av helheten. Här finns även tanken om energi. Energin kan uppfattas på två sätt, dels den form av energi som materien utstrålar och som finns i allt levande, men en mer svårtolkad energityp beskrivs, vilket kan uppfattas som andlig energi. Vi kan inte med våra sinnen uppfatta all energi t ex strålning men i detta fall kan vissa personer uppfatta andlig eller osynlig energin som verklig. Vad man egentligen uppfattar kan inte definieras i vetenskapliga termer. Man säger även att det finns en mening med allt vilket kan tolkas på två sätt. I ett avseende kan det vara en fråga om orsak och verkan, men i en andlig mening kan man tolka det som en tro på en högre makt dvs att det finns ett speciellt syfte med människan och livet. Den fria viljan innebär att se olika möjligheter, vem eller vad som ger denna möjlighet blir svårt att avgöra. En förklaring leder till att människan själv skapar denna möjlighet genom förvärvat insikt vilket sammanhänger med reinkarnationstanken. Den andra förklaringen ligger i att det är en högre makt som förser människan med den möjligheten som i sig inte förkastar individens eget val men denna högre makt får då en underordnad betydelse.

12. Intervju 4

12.1 Den materiella världen

Här ansluter man sig till den allmänt vedertagna uppfattningen om universums beståndsdelar. Vilket gör att naturlagarna och energi existerar i fysikalisk mening, men det finns även en typ av energi som vi inte kan definiera med hjälp av teknisk utrustning. Även om de Newtonska lagarna existerar i världen kan man inte förklara alla händelser utifrån ett sådant synsätt. Man framhåller även att olika händelser i livet skapar kunskap.²⁷

12.2 Immateriell värld

Naturen innehåller någon form av väsen, men begreppet Gud kan inte anses vara en personlig Gud, snarare ett högre väsen. Kunskapen om den andliga världen ges i form av drömmar eller att avlidna förfäder ger råd och fungerar som ledsagare. Det förekommer även att fysiska smärtor kan ge förningar om vad som kommer att hända.

Reinkarnation handlar om ständigt skapa större insikt för att slutligen nå målet, med detta upphör återfödelsen.²⁸ Återfödelsen bestäms av ett högre väsen tills man uppnått en nivå där man inte längre tvingas uppstå i ett nytt liv, när denna nivå är uppnådd har man möjligheten att bestämma om man vill återfödvas. Kunskapen om detta finns i människan. Illusorisk kunskap är sådant som går förbi människan, vilket innebär att verklig kunskap tas emot när man är mogen för detta.²⁹

12.3 Etiskt perspektiv

Här menar man att varken det goda eller det onda existerar, det är konsekvenserna av handlandet som är viktiga dvs man kan inhämta kunskap genom händelser i livet. varken det goda eller det onda existerar. Frihet att välja får en kunskapsbetydelse, möjligheten att göra de rätta valen kan ses i samband med människans mognad. Man tar endast emot sådan kunskap man är mogen för vilket sällar bort en illusorisk eller bedräglig kunskap.

12.4 Kommentarer

I denna intervju kopplades den andliga världen samman med den materiella. Intrycket av intervjun blev att allt egentligen handlade om den immateriella eller om man vill kalla det den andliga världen. Någon vetenskaplig kunskap gavs inte uttryck för bortsett från att man anslöt sig till att världen kunde anses vara styrd av naturlagarna och därmed var uppbyggd av atomer i den aspekten anslöt man sig till de övriga. Begreppet Gud fanns med i denna bild av världen även om man talade om ett högre väsen. Det som avvek från de förra intervjuerna var en inskränkning av den egna möjligheten att välja när man skall återfödvas. Här verkar det finnas någon som avgör när man skall återfödvas. Skillnaden mellan illusorisk kunskap och verklig kunskap, kan avgöras av människans mognadsgrad. Men kan detta förvandla illusorisk eller bedräglig kunskap till verklig sådan? Man bör snarare uppfatta detta som att den kunskap man tar emot är alltid verklig och en illusorisk kunskap blir dold för människan.

13. Sammanfattning av gruppens kunskapssyn och diskussion

Intervjuerna gav något olika resultat men här sammanfattas synpunkter som kan anses vara gemensamma för intervjupersonerna. Olika synsätt markeras i framställningen.

Den materiella världen uppfattas som uppbyggd av atomer. Den innehåller även olika former av energi. Energibegreppet har även en andlig dimension, båda energiformerna verkar uppfattas som en samexistens. Energi som genereras genom tankar har förmågan att förmedlas ut i universum för att återkomma. Man kan uppfatta detta som en form av energikommunikation, mellan åtminstone människan och något utanför människans sfär. Alla människor menar man har förutsättningar för att uppfatta denna andliga energi. För att åstadkomma en sådan förmåga hos människan behövs i de flesta fall övning. I detta sammanhang finns meditation och intuitions övningar.

Den etiska synen omfattar även en kunskapssyn, dels inhämtas kunskap genom litteratur, men även i gemenskapen med andra. Man har en självkritisk och analytisk hållning till konflikter eller andra typer av händelser. En växande insikt är en genomgående förhållningsätt. Detta har konsekvenser för reinkarnationsuppfattningen. Man har en respekt för naturen, men att naturen skulle vara besjälad i bemärkelsen att växter t ex skulle ha en egen själ anser man inte. Detta kan tolkas som att det finns naturlagar som reglerar livet på jorden. Till skillnad från människan som (och här går uppgifterna isär) kan reglera sin egen födelse. En annan uppfattning menar att det finns något annat som reglerar återfödelsen. En viss skillnad finns i hur man ser på den högre makt man hänvisar till. I ett av fallen är synen helt klar. Den finns i människan och inte utanför. Andra synsätt är att det finns en makt utanför människan men att inflytandet från denna makt är begränsad, men människans egna möjligheter finns i henne och valet görs av människan.

13.1 Diskussion

Det huvudsakliga syftet med uppsatsen var inte inringa gruppens åsikter i någon speciell världsbild, men några korta reflektioner beträffande medlemmarnas orientering kan vara av intresse eftersom utgångspunkten är människans världsbild. Det framgår i intervjumaterialet att utgångspunkten för människans sätt att uppfatta världen ligger hos individen. Gud finns med men gudsbegreppet har egentligen ersatts med det inre självet och ansvaret har förskjutits från Gud till människan. Naturen spelar en viktig roll i gruppens tänkande men den är inte utgångspunkten för människans synsätt.

Det etiska perspektivet kan i viss mening ses som orsak och verkan dvs genom olika handlingar vinner man kunskap som resulterar i en högre nivå av insikt. Hos de intervjuade kan man uppleva ett djupare engagemang i respekten för naturen och människan vilket kan förklaras av reinkarnationstanken.

Av de världsbilder som tidigare beskrivits finns den *teocentriska världsbilden* där Gud är det centrala verklighetsområdet och där Gud befinner sig högst upp i hierarkin. Här uppfattas Gud som tillvarons mening och mål. Gud blir även det grundläggande för människans kunskap.

I en *biocentrisk världsuppfattning* antar naturen det centrala verklighetsområdet. Utgångspunkten för detta synsätt ligger i biologiska system vilka bestämmer tillvarons struktur. Men här finns även diskussionen om etiska värden i naturen, men liksom i andra

världs bilder finns här en rad andra tankeelement som har benägenhet att sammankopplas på ett diffust sätt. Den biocentriska världsbilden kan innehålla grunden för vår kunskap samt etiska normer och värderingar dvs delar som är bestämmande faktorer för tillvarons mening.

I en *antropocentrisk världsbild* sätts människan i tillvarons centrum och människan är en central del i kunskapsprocessen. I denna världsbild ingår tanken om människan som autonom varelse, det är hon, inte naturen eller Gud som skapar hennes framtid.

Utifrån gruppens synsätt skulle den omfattas av en *antropocentrisk världsbild* eftersom människan utgör det centrala verklighetsområdet. Människan är det centrala i kunskapsprocessen och hon avgör själv sin framtid. Men i detta finns även delar av en biocentrisk världsbild. Naturens lagar styrs av orsak och verkan, men även den etiska synen i avseende på respekten för allt levande ger stöd för en biocentrisk etik.

Gruppens synsätt sammanfaller med den allmänna bilden av New Age. Här finns föreställningen om ett allomfattande ursprung där människan är en del i en universell strävan efter insikt och fullkomnande, här finns även Jungs tankar om hur kunskap kan skapas med intuition och känsla. Människan har en inre potential som genom övning kan utnyttjas för en större insikt av tillvaron. Livskraft kan ses som en energi som omfattar världen och människan, men här finns även en tro på övernaturliga väsen. Sammantaget finns i gruppen inga större avvikelser från den allmänna beskrivningen av New Age.

Reflektioner man kan göra i anslutning till detta är de olika argument forskare anfört beträffande den stora andelen kvinnor i New Age och där man hänvisat till kulturell påverkan. En fråga som uppstår i detta sammanhang är om kvinnors och mäns världsbilder skiljer sig från varandra i allmänhet och finns det argument för att kvinnor skulle vara mer motiverade att ansluta sig till rörelser som denna.

14. Analys

En av de intressanta synpunkterna är människans möjligheter att utföra sina egna val, samtidigt som det finns ett moment som gör att dessa val inte kan ske helt utan påverkan av andra faktorer. Min tolkning av en sådan situation måste innebära en helhetstolkning av den situation man befinner sig i. Man skulle kunna förklara detta på följande sätt. Valet i varje situation är till synes helt utan påverkan, men under vilka omständigheter har man kommit till denna punkt. Grundförutsättningen är att allt hänger samman, dvs inträffar något i det stora systemet kommer allt på ett eller annat sätt att påverkas. Detta innebär att ingen är opåverkad vilket betyder att man egentligen inte gör sitt eget val i den bemärkelsen att man skulle vara opåverkad av systemet.

Det finns alltså händelser vilka påverkar oss att göra de val vi senare kommer att göra. Om vi handlar rationellt eller irrationellt har ingen betydelse, valet har skett. Om det var riktigt eller felaktigt avgör konsekvensen av detta val. Valet i sig blir en form av kunskapsinhämtande som får konsekvenser. I detta val finns även kunskap, men detta avgörs av människans mognad att ta emot de möjligheter som man blir medveten om. Här kan man uppleva en konflikt mellan autentisk kunskap och illusorisk. Om man med mognad uppfattar en form av insikt, blir endast de möjligheter denna insikt kan åskådliggöra för individen autentisk kunskap. Men erfarenheten säger oss att vi kan göra felaktiga val, vilket betyder att vi uppfattat våra möjligheter under bedrägliga former, vilket innebär att individens insikt eller förståelse var otillräcklig. Detta blir även ett led till ökad insikt genom erfarenhet. Att skilja mellan illusorisk kunskap och autentisk kan inte enbart förklaras utifrån individens mognad om man inte accepterar att människan före sin fulländning kan uppfatta illusorisk kunskap, men den ofullkomliga människan uppfattar illusorisk kunskap som autentisk, vilket innebär att hon gör felaktiga val, detta skapar erfarenhet, kunskap och insikt om tillvaron. När väl den fullständiga mognaden inträtt tar man endast emot autentisk kunskap och människan blir i detta avseende fulländad.

Det etiska perspektivet ger oss möjligheter att utföra handlingar där den intuitiva kunskapen om dessa handlingar upplevs som riktiga. Respekten för naturen och människan ger denna möjlighet. Med ett sådant synsätt får alla handlingar konsekvenser, vilket innebär att människan får ett speciellt förhållningsätt till naturen.

Kunskap eller insikt är förknippad med det egna valet. Kunskapen varje människa bär med sig skapar en allt mer förfinad insikt om tillvaron. Denna insikt är resultatet av återfödandet. Reinkarnationstanken skulle kunna vara den faktor som sammanlänkar den immateriella världen med den materiella. De kunskaper och den insikt man förvärvar i den materiella världen finns hos människan efter döden, när återfödelsen sker finns alla tidigare erfarenheter samlade i människan. Detta skapar en högre nivå av insikt som används som kunskap i de kommande valen hon ställs inför.

Det man anfört gällande kunskap och insikt är att man dels får kunskap genom litteratur men även genom handlingar vilka resulterat i erfarenheter, de erfarenheter och det man kan kalla kunskap eller insikt förs vidare efter döden för att återfödats i en ny kropp. Men detta innebär att det inte kan vara fråga om en kunskap vars ursprung ligger utanför den materiella världen. Denna insikt härrör inte från ett högre väsen. Det som komplicerar problemet är att det finns hos människan ett medvetande efter döden, dvs att man kan kontakta avlidna och att återfödelsen bestäms av ett högre väsen på vissa nivåer och slutgiltigt av människan (det

förekommer olika synsätt, ett synsätt omfattar inte något högre väsen här finns detta i människan, det andra synsättet omfattar ett beslutande högre väsen). I världslig bemärkelse innebär medvetenhet också en möjlighet till utökad erfarenhet.

Bör man betrakta det andliga medvetandet som allomfattande ligger det nära till hands att betrakta detta som Gud. Att det finns ett högre väsen som beslutar om återfödelsen endast till en viss nivå ger människan rangen av att vara den högste, eftersom man på den slutgiltiga nivån avgör sin egen återfödelse, vilket betyder att detta väsen man talar om har en lägre rang, och att människan står över allt annat. Om man däremot ser detta väsen som en energiform kan det knappast definieras som ett väsen i traditionell bemärkelse.

I uttrycket ”*det finns en mening med allt*” kan dels hänföras till den Newtonska vetenskapen om orsak och verkan, där man kan påstå att detta uttryck gäller. I en annan mening kan man se ett övergripande medvetande, med naturvetenskapliga termer kanske man kan tala om en kosmisk ekvation. Den kunskapen får som följd att det blir tänkbart att ha en överblick över samtliga möjligheter för att kunna välja den bästa av dem, vilket blir konsekvensen av påståendet att man väljer sina egna föräldrar för att få de bästa möjligheterna att utvecklas. Men om dessa förutsättningar föreligger finns inte något bestämmande väsen (här går åsikterna isär bland medlemmarna) vilket innebär med en kristen tolkning att hon blir sin egen åklagare, advokat och domare. Detta skulle kunna uppfattas som en subjektiv bedömning av människans tidigare handlingar.

En annan tolkning blir att människan har uppnått en insikt där hon är medveten om helheten vilket gör att hon kan avgöra sin egen framtid, detta handlar om en uppnådd kunskapsnivå där man intagit rollen av en mästare.

Men eftersom man återföds till livet med ett syfte vilket kan tolkas som att detta bestäms av någon eller något. Om människan i sig samtidigt är både orsak och verkan har människan bestämt sitt eget syfte. I ett skapelse perspektiv kan man fråga sig om människan skapade sig själv för sin egen skull. Människans syfte i världen dvs att utföra en gärning är kanske det man avser med syftet, men om man inte är medveten om detta syfte är det någon eller något som avgjort detta.

Personer som som i intervjun framför uppfattningen att varken gott eller ont existerar i sig, uppfattar även återfödelsen som styrd av ett högre väsen. En tolkning av detta blir att detta väsen är varken god eller ond. Enligt tanken kring återfödandet är insikten av central betydelse, vilket skulle i en mening få betydelsen att det är just denna nivå av insikt som avgörs av detta väsen, man kan i detta fall tala om orsak och verkan, en naturlag som inte tar hänsyn till gott eller ont, i förlängningen blir människan fulländad och avgör själv sitt öde, dvs blir sin egen orsak och verkan.

Det etiska perspektivet ger oss en ökad insikt om människan och dess förhållande till naturen och människan. Individens förhållningssätt till världen är en avgörande faktor i återfödelseprocessen. Respekten för naturen i ekologisk bemärkelse skapar förutsättningar för naturens återfödelse, men även för människan eftersom här finns en kraft som påverkar individen.

15. Slutsats

Reinkarnationen knyter samman dels den etiska aspekten dvs respekt för allt liv, men även i förhållandet till människan i form av gemenskap med andra vilket ger en insikt om människan, jaget och förhållandet till världen. En utveckling av det egna jaget är en central del i detta. Livet och kunskapen om livet är sammanlänkade till en enhet genom det förhållningssätt man har till naturen, människan och det andliga. Det jordiska livet skapar förutsättningar till en högre grad av förståelse som innebär en återkommande utveckling av människans egenskaper vilket innebär att döden inte är något avbrott. Kunskaper och erfarenheter förs vidare och insikten ökar för varje återfödelse tills den når en form av fulländning. Kommunikationen i form av energi och kunskap mellan den materiella och immateriella världen medför en sammanlänkning av dessa. Viket betyder att man upplever även ett medvetande i den immateriella världen. Att man från den immateriella världen har möjlighet att göra det rätta valet innebär att man kan bilda en uppfattning om samtliga möjligheter i den reella världen dvs man har en övergripande kunskap.

Min slutsats av detta blir att reinkarnationstanken är den gemensamma nämnaren för synen på människan, naturen och det andliga, det som sammanfogar detta är erfarenhet, kunskap och insikt. I de tre beskrivna delarna är kunskapsfrågan den centrala faktorn, där man uppfattar den immateriella världen sammanlänkad med den materiella och att detta sker genom den kunskapssyn man har. Erfarenhet, kunskap och insikt är drivkrafterna i reinkarnationstanken vilket betyder att det blir nödvändiga faktorer i människans stegvisa utveckling mot en fulländning. Det är också dessa faktorer som skapar en helhetssyn.

Källor och litteratur

1. Otryckta källor

- Enkät, 1. (00 03 28) Finns hos författaren.
Intervju, 1. (00 03 28) *Muntlig kommunikation*. Finns hos författaren.
Intervju, 2. (00 03 28) *Muntlig kommunikation*. Finns hos författaren.
Intervju, 3. (00 04 11) *Muntlig kommunikation*. Finns hos författaren.
Intervju, 4. (00 04 11) *Muntlig kommunikation*. Finns hos författaren.
Intervju, 2. (00 05 10) *Telefonintervju*. Anteckningar finns hos författaren.
Intervju, 4. (00 05 11) *Telefonintervju*. Anteckningar finns hos författaren.

2. Övriga tryckta källor

- Frisk, Liselotte. (1997) *Svensk religionshistorisk årsskrift/artikel/avsn: (6)*. Uppsala.
Frisk, Liselotte. Årg (30). (1998) *Årsbok/Föreningen Lärare i religionsvetenskap/artikel*. New Age den nya folktron.

3. Litteratur

- Brusewitz, Göran. (1999) *En ny världsbild växer fram om parapsykologi och biomagnetism*. Västerås.
Bråkenhielm, Carl, Reinhold.. (1992) *Människan i världen om filosofi, teologi och etik i våra världsbilder*. Uppsala.
Hammer, Olav. (1997) *På spaning efter helheten New Age en ny folktro*. WSOY, Finland: ISBN 91-46-17037-5.
Hedenius, Ingemar. (1964) *Livets mening*. Halmstad.
Rothstein, Mikael. (1997) *Gud är blå De nya religiösa rörelserna*. Nora.
Selberg, Torunn.. (1997) *Utopi og besvergelse Magi i moderne kultur*. Oslo.

Bilaga 1

Frågeformulär: Organisation och sammansättning

1. Andel kvinnor/män i gruppen?
2. Åldersfördelning i gruppen?
3. Fördelning mellan olika utbildningsnivåer, grundskola, gymnasial utbildning, post – gymnasial utbildning.
4. Hur blir man medlem i er New Age grupp?
5. Kan man bli utesluten ur er New Age grupp?
6. Ställs det ekonomiska krav på gruppens medlemmar?
7. Hur man är engagerad inom gruppen? Går regelbundet på möten. Varannan gång. Deltar ibland.

Intervjufrågor

1. Hur skulle du beskriva förhållandet till människan, naturen och det andliga?
2. Vad anser du vara skillnaden mellan subjektiv och objektiv kunskap?
3. Vad betyder gemenskap för dig?
4. Hurdant är ditt förhållande till andra sociala grupper?
5. Har du tillhört någon annan rörelse eller samfund tidigare?

Noter

- ¹ Rothstein, Mikael. (1997) *Gud är blå De nya religiösa rörelserna..* S. 32,33.
- ² Selberg, Torunn. (1997) *Utopi og besvergelse Magi i moderne kultur.* S. 33,34.
- ³ Rothstein, Mikael. (1997) *Gud är blå De nya religiösa rörelserna..* S. 36,37.
- ⁴ Rothstein, Mikael. (1997) *Gud är blå De nya religiösa rörelserna..* S. 45- 47.
- ⁵ Frisk, Liselotte. (1997) *Svensk religionshistorisk årsskrift/artikel/avsn: (6).* S. 87.
- ⁶ Frisk, Liselotte. Årg (30). (1998) *Årsbok/ Föreningen Lärare i religionsvetenskap/artikel. New Age den nya folktron.* S. 45-54.
- ⁷ Hammer, Olav. (1997) *På spaning efterhelheten New Age en ny folktro.* S. 49.
- ⁸ Hammer, Olav. (1997) *På spaning efterhelheten New Age en ny folktro.* S. 61 - 62.
- ⁹ Hammer, Olav. (1997) *På spaning efterhelheten New Age en ny folktro.* S. 63,64
- ¹⁰ Frisk, Liselotte. (1997) *Svensk religionshistorisk årsskrift/artikel/avsn: (6).* S. 88 – 95.
- ¹¹ Selberg, Torunn. (1997) *Utopi og besvergelse Magi i moderne kultur.* S. 34 – 36.
- ¹² Selberg, Torunn. (1997) *Utopi og besvergelse Magi i moderne kultur.*S. 28 –33.
- ¹³ Rothstein, Mikael (1997) *Gud är blå De nya religiösa rörelserna* S. 22 –24.
- ¹⁴ Bråkenhielm, Carl, Reinhold. (1992) *Människan i världen.* S. 14,15.
- ¹⁵ Bråkenhielm, Carl, Reinhold. (1992) *Människan i världen.* S.17.
- ¹⁶ Bråkenhielm, Carl, Reinhold. (1992) *Människan i världen.* S. 21 – 41.
- ¹⁷ Hedenius, Ingemar. (1964) *Livets mening.* S. 36 – 38.
- ¹⁸ Bråkenhielm, Carl, Reinhold. (1992) *Människan i världen.* S. 42- 83.
- ¹⁹ Brusewitz, Göran. (1999) *En ny världsbild växer fram om parapsykologi och biomagnetism.* S. 61 – 69.
- ²⁰ Enkät. (00 03 28) Finns hos författaren.
- ²¹ Intervju 2. (00 05 10) *Muntlig kommunikation.* Anteckningar, finns hos författaren.
- ²² Intervju 1-4. (00 03 28 – 00 05 11) *Muntlig kommunikation.* Anteckningar, finns hos författaren.
- ²³ Intervju 1. (00 03 28) *Muntlig kommunikation.* Finns hos författaren.
- ²⁴ Intervju 2. (00 05 10) *Muntlig kommunikation.* Anteckningar, finns hos författaren.
- ²⁵ Intervju 2. (00 03 28) *Muntlig kommunikation.* Finns hos författaren.
- ²⁶ Intervju 3. (00 04 11) *Muntlig kommunikation.* Finns hos författaren.
- ²⁷ Intervju 4. (00 05 11) *Muntlig kommunikation.* Anteckningar finns hos författaren.
- ²⁸ Intervju 4. (00 04 11) *Muntlig kommunikation.* Finns hos författaren.
- ²⁹ Intervju 3. (00 04 11) *Muntlig kommunikation.* Finns hos författaren.